

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

**Dopady porušování právních předpisů v ekonomice
v České republice na příjmy státu**

Renát Calvitti

© 2012 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Calvitti Renát

Veřejná správa a regionální rozvoj nav.- Litoměřice

Název práce

Dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjmy státu

Anglický název

The impact of infringement in the economy in the Czech Republic on state revenues

Cíle práce

Cílem práce bude zjistit ekonomické dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjem státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení a navrhnout opatření k eliminaci tohoto negativního jevu.

Metodika

1. Shromáždění podkladů pro zpracování zadané práce
2. Analýza prostudovaných podkladů teoretické části práce
3. Získání podkladů pro praktickou část práce
4. Statistické vyhodnocení získaných dat pro zpracování praktické části práce
5. Sumarizace výsledků a jejich vyhodnocení

Harmonogram zpracování

1. Sběr dat, vytvoření zadání práce – do 30.6. 2011
2. Vypracování teoretické části práce – do 31.1. 2012
3. Vypracování praktické části práce – do 28.2. 2012
4. Odevzdání práce - dle závazných pokynů PEF ČZU

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

hospodářská kriminalita, trestní zákoník, trestní řád, obchodní zákoník, zákon o pojištění na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, zákon o pojištění na všeobecné zdravotní pojištění, zákon o České národní bance, zákon o bankách, porušování právních předpisů, příjmy státního rozpočtu

Doporučené zdroje informací

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Chmelík, J., Hájek, P., Nečas, S. Úvod do hospodářské kriminality. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005

Šámal, P. a kol. Podnikání a ekonomická kriminalita v České republice. Praha: C.H. Beck, 2001

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Další literatura po dohodě s vedoucím práce.

Vedoucí práce

Uhlík Milan, JUDr., CSc.

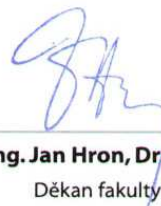
Termín odevzdání

březen 2012

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.

Děkan fakulty

V Praze dne 19.3.2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjmy státu" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 6.4. 2012

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval JUDr. Milanu Uhlíkovi, CSc. za odborné vedení, cenné pokyny a vřelý přístup při konzultacích k diplomové práci. Dále děkuji mé mamince a zejména mé rodině za podporu, která mi pomohla dokončit tuto práci.

Dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjmy státu

The impact of infringement in the economy in the Czech Republic on state revenues

Souhrn

Tato práce na téma „Dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjmy státu“ má za cíl zjistit ekonomické dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjem státního rozpočtu, zejména zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení a navrhnout opatření k eliminaci tohoto negativního jevu.

V diplomové práci jsem nejprve vymežil platnou právní úpravu související s problematikou porušování právních předpisů v ekonomice na příjem státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení. K objasnění teoretické materie jsem použil odpovídající odborné publikace. V praktické části jsem analýzou matematicko-statistickou a komparační analyzoval platnou právní úpravu a statistické údaje související se zkoumanou problematikou.

Závěr obsahuje shrnutí výsledků mého zkoumání a návrh opatření, která povedou ke snížení dopadu porušování právních předpisů v ekonomice na příjem státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení, seznam použitých zdrojů a přílohy.

Summary

This work on "The Effects of violations of law in the economy in the Czech Republic on state revenues" is intended to determine the economic impact of legislation breaches in the economy in the Czech Republic on government revenue, especially health insurance and social security and propose measures to eliminate this negative phenomenon. In this thesis, I first defined the applicable law relating to the issue of infringement in the economy of the state budget income, health insurance and Social Security. To clarify the theoretical materia I used the appropriate professional publications. In the practical part of my analysis of the mathematical-statistical and comparative analyze the legal regulation and statistical data related to the issues explored. The conclusion summarizes the results of my research and design measures that will reduce the impact of irregularities in the economy of the state budget income, health insurance and social security, a list of the sources and supplements.

Klíčová slova: Hospodářská kriminalita, trestní zákoník, trestní řád, obchodní zákoník, zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, zákon o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, zákon o České národní bance, zákon o bankách, porušování právních předpisů, příjmy státního rozpočtu.

Keywords: Economic crime, the Criminal Code, Criminal Procedure Code, Commercial Code, the law on social security and State employment policy premiums Act on General Health Insurance Act on the Czech National Bank, Bank Act, violation of law, state budget revenues.

Obsah

1.	Úvod.....	9
2.	Cíl práce a metodika.....	10
3.	Přehled platné právní úpravy.....	11
3.1	Zákon o zaměstnanosti a zákoník práce	14
3.1.1	Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti	14
3.1.2	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce	19
3.2	Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.....	20
3.3	Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění.....	22
3.4	Ostatní zákonná ustanovení.....	23
3.4.1	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník	24
3.4.2	Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance	25
3.4.3	Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách	27
3.4.4	Trestní zákoník a trestní řád	29
3.4.4.1	Vybrané trestné činy hospodářské podle části druhé hlavy šesté trestního zákoníku ..	30
3.4.5	Trestní řád	41
4.	Analýza zkoumané problematiky	42
4.1	Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování.....	42
4.2	Mezinárodní boj proti hospodářské kriminalitě.....	43
4.2.1	Úřad pro potírání podvodných jednání - OLAF.....	44
4.2.2	EUROJUST	45
4.2.3	EUROPOL	45
4.3	Základní charakteristika hospodářské kriminality v ČR	47
4.4	Příčiny hospodářské kriminality v ČR.....	53
4.5	Ekonomické dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjem státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení ..	57
4.5.1	Zajištěné majetkové hodnoty Policií České republiky	59
4.5.2	Nedoplatky na daních, sociálním zabezpečení a zdravotním pojištění	61

4.6	Možnosti řešení hospodářské kriminality v ČR.....	68
5.	Shrnutí výsledků zkoumání.....	71
6.	Závěr.....	76
7.	Seznam použitých zdrojů	78
8.	Přílohy	81

1. Úvod

Hospodářská trestná činnost narušuje ekonomickou stabilitu státu a má negativní dopad na celou společnost.

V diplomové práci na téma Dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjmy státu se budu nejprve zabývat vymezením platných právních norem, které se dané problematice dotýkají. Následně provedu základní charakteristiku hospodářské kriminality v České republice a vymežím základní příčiny jejího vzniku. Značnou pozornost budu věnovat ekonomickým dopadům porušování právních předpisů v ekonomice a možnostem řešení hospodářské kriminality.

Řádné chování subjektů upravuje především zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti a zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Dále zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění. Rovněž ustanovení zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance a zákon č. 21/1992 Sb., o bankách. Závěrem, v případě porušení předchozích právních předpisů, nastupuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád.

Vzhledem k nárůstu propojování národních ekonomik je potřeba se hospodářské kriminalitě věnovat také v mezinárodním měřítku. Existuje celá řada organizací, národních i mezinárodních, které bojují proti hospodářské kriminalitě. Zanalyzuji základní organizace působící v boji proti hospodářské kriminalitě a to národní i mezinárodní.

Na závěr shrnu výsledky svého zkoumání a vymežím možnosti boje proti hospodářské kriminalitě.

2. Cíl práce a metodika

Cílem vypracování diplomové práce na téma Dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjmy státu je zjistit ekonomické dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjem státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení a navrhnout opatření k eliminaci tohoto negativního jevu.

V diplomové práci nejprve vymezím platnou právní úpravu související s problematikou porušování právních předpisů v ekonomice na příjem státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení. V praktické části provedu analýzu dané problematiky. Na závěr shrnu výsledky svého zkoumání a navrhnu opatření, která povedou ke snížení dopadu porušování právních předpisů v ekonomice na příjem státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení.

Při zpracovávání diplomové práce budu analyzovat platnou právní úpravu a statistické údaje související se zkoumanou problematikou. K objasnění teoretické materie použiji odpovídající odborné publikace, internetovou síť a statistické údaje Policie České republiky.

Metoda, kterou budu při zkoumání daného tématu používat, je analýza matematicko-statistická a komparační.

3. Přehled platné právní úpravy

Platná právní úprava v oblasti problematiky porušování právních předpisů v ekonomice na příjem do státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení je upravena v několika pramenech práva. Hlavní zdroj práva představuje zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti a zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Dále je porušování právních předpisů v této oblasti obsaženo v zákoně č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a v zákoně č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění. Právní úprava v oblasti porušování předpisů v ekonomice a jeho dopadu na příjem do státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení je rovněž zakotvena v některých ustanoveních zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v zákoně č. 6/1993 Sb., o České národní bance a v zákoně č. 21/1992 Sb., o bankách. V případě porušení předchozích právních předpisů nastupuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád.

Trestné činy, které úzce souvisejí s ekonomickou kriminalitou, představují ve většině případů trestné činy hospodářské a trestné činy proti majetku. Trestné činy hospodářské jsou proti měně a platebním prostředkům, daňové, poplatkové a devizové, proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou, proti průmyslovým právům a proti autorskému právu.

Porušování právních předpisů v ekonomice s dopady na příjem do státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení souvisí hospodářskou kriminalitou, která při protiprávním jednání v této oblasti vzniká. Jednoznačné definování hospodářské kriminality neexistuje a řada autorů vymezuje pojem hospodářské kriminality různě. Autor O. Novotný ve své publikaci O otázkách hospodářského trestního práva (1997) definuje hospodářskou kriminalitu následovně:

- a) kriminalita zaměřená proti hospodářskému řádu a jeho fungování, při kterém dochází i ke zneužívání hospodářských nástrojů (např. směnek nebo šeků);
- b) veškerá kriminalita pachatelů činných v hospodářském životě společnosti v členění na trestné činy proti státním financím (např. daňové trestné činy, padělání peněz), proti národnímu hospodářství (např. neoprávněné podnikání), proti podniku ve významu largo sensu (např. nekalá soutěž) a proti veřejnosti (např. poškozování spotřebitele);

c) veškerá kriminalita vyskytující se v oblasti ekonomiky.¹

Chmelík v publikaci *Úvod do hospodářské kriminality* (2005) popisuje hospodářskou kriminalitu jako „zaviněné (společensky nebezpečné) jednání popsané ve zvláštní části trestního zákona, poškozující nebo ohrožující hospodářský pořádek, systém ekonomických a souvisejících právních vztahů, jejich fungování, práva a oprávněné zájmy subjektů těchto vztahů a dále takové jednání, které je možné podřadit pod některou ze skutkových podstat trestných činů popsanych ve zvláštní části trestního zákona a které je namířené proti hospodářské aktivitě ekonomického subjektu, zejména ve sféře podnikatelské“.² Z uvedené definice vyplývá, že za hospodářskou kriminalitu jsou považovány trestné činy spáchané při podnikání.

V odborných publikacích se setkáváme rovněž s pojmy ekonomická kriminalita a finanční kriminalita. Finanční kriminalita je protiprávní jednání vedené proti fungování bankovního systému, kapitálového trhu a finančních institucí, mezi které se řadí banky, investiční společnosti, penzijní fondy, pojišťovny a burzy. Obecně je finanční kriminalita trestná činnost páchaná ve finančním sektoru.

Charakteristickými delikty finanční kriminality jsou: zpronevěry svěřeného majetku, podvody různého druhu a charakteru, fakturační podvody, úvěrové podvody, dotační a subvenční podvody, pojistné podvody, zneužívání důvěrných informací k vlastnímu obohacení, „nevěrná“ správa spočívající v porušení povinností převzatých smluvně nebo uložených zákonem, machinace při veřejných soutěžích a dražbách, nedodržování předpisů o vedení účetnictví, padělání peněz, šeků a cenných papírů, zkrácení daně, neodvedení daní, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, nedovolená výroba lihu, nepovolená výroba a distribuce tabákových výrobků bez zaplacení spotřebních daní, podloudnictví, různé machinace v investičních společnostech a fondech a tunelování společností.³

Institut pro kriminologii a sociální prevenci Ministerstva spravedlnosti ČR definuje ekonomickou kriminalitu jako „protiprávní ekonomické jednání, kterým bylo dosaženo finančního nebo jiného prospěchu na úkor konkrétního ekonomického subjektu (stát,

¹ CHMELÍK, Jan, Pavel HÁJEK a Stanislav NEČAS. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 167 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9813-X.

² CHMELÍK, Jan, Pavel HÁJEK a Stanislav NEČAS. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 167 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9813-X.

³ CHMELÍK, Jan, Pavel HÁJEK a Stanislav NEČAS. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 167 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9813-X.

obchodní společnost, fyzické osoby apod.) a které současně naplňuje zákonné znaky skutkových podstat konkrétních trestných činů“.

Odlišný pohled na definování hospodářské, resp. ekonomické kriminality nabízí Častorál ve své publikaci *Ekonomická kriminalita a management* (2011), kde uvádí, že ekonomická kriminalita je vyšší celek, který obsahuje hospodářskou kriminalitu a finanční kriminalitu. Finanční kriminalita je zároveň specifickou oblastí hospodářské kriminality. Podle Častorála lze ekonomickou kriminalitu definovat jako pojem zahrnující protiprávní jednání s ekonomickými prvky, kterým je dosahován majetkový nebo jiný prospěch a které naplňuje skutkovou podstatu některého z trestných činů nebo skupin trestných činů.⁴

Na doporučení Rady Evropy bývá pojem hospodářská kriminalita a finanční kriminalita sjednocen v jeden název ekonomická kriminalita. V doporučení Rady Evropy č. R (81) 12 jsou ekonomické zločiny definovány konkrétně jako: nekalá soutěž, celní trestné činy, počítačové zločiny, kartelové trestné činy, podvodné praktiky a zneužívání hospodářské situace nadnárodními společnostmi, falešné firmy, falšování záznamů o bilancování společnosti, trestné činy spojené s účetnictvím, podvody vztahující se k hospodářské situaci a společenskému kapitálu společnosti, podvádění spotřebitelů, podvodné získávání dotací a jejich zneužívání vládními nebo nevládními organizacemi, podvody věřitelů, finanční trestné činy, vyhýbání se placení sociální dávek se strany podniků, trestné činy vztahující se k regulaci peněz a oběživa, burzovní a bankovní trestné činy, trestné činy proti životnímu prostředí. Přestože Rada Evropy výše uvedené delikty definuje, jako ekonomické protiprávní jednání svou charakteristikou se dají zařadit podle zmíněných definic hospodářské kriminality do oblasti hospodářských trestných činů.

V podmínkách České republiky bývá termín hospodářská a ekonomická kriminalita často užíván jako synonymum. Ve své diplomové práci rovněž používám oba pojmy jako synonyma.

Pachatele hospodářské trestné činnosti lze vymezit v rámci čtyř oddělených skupin na: zaměstnance, podnikatele, manažery a osoby vně podnikatelského subjektu. Zaměstnanci páchají trestné činy proti majetku nebo zájmům právnické nebo fyzické podnikatelské osoby. Podnikatelé a manažeři páchají trestné činy zvyšováním zisků a zvýhodňováním, tunelováním

⁴ ČASTORÁL, Zdeněk, Jaroslav FENYK, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Ekonomická kriminalita a management: multimediální učební text*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2011, 352 s. Multimediální učební text, č. 37. ISBN 978-807-4520-051.

společnosti apod. Osoby uvnitř podnikatelského subjektu představují jedince, kteří jsou součástí hospodářské jednotky, proti které je vedena trestná činnost.

V souvislosti s porušováním právních předpisů v ekonomice v oblasti příjmů do státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení je nutno rovněž uvést co tvoří příjmy státního rozpočtu. Příjmy státního rozpočtu tvoří pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, nedaňové příjmy a kapitálové příjmy. V obecném pojetí lze příjmy státního rozpočtu vymezit rovněž jako daně přímé a nepřímé, sociální pojištění, Evropské fondy a ostatní. Státní rozpočet sestavuje vždy na následující kalendářní rok Ministerstvo financí a schvaluje ho vláda. Má podobu zákona. Současný státní rozpočet představuje zákon č. 455/2011 Sb., zákon o státním rozpočtu České republiky na rok 2012.

3.1 Zákon o zaměstnanosti a zákoník práce

3.1.1 Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti⁵

Zákon č. 435/2004 Sb. se zabývá problematikou zaměstnanosti jako právem na zaměstnání a státní politikou zaměstnanosti. Obsahuje rovněž nástroje k řešení aktivní politiky zaměstnanosti, postupy zaměstnavatelů při zaměstnávání osob a další skutečnosti související se zaměstnaností.

Obsahově je zákon o zaměstnanosti rozdělen do osmi částí. Část I. obsahuje úvodní ustanovení, která vymezují předmět právní úpravy, základní ustanovení, působnost ministerstva, úřady práce a jejich působnost, posuzování zdravotního stavu fyzických osob a součinnost zdravotních zařízení při posuzování zdravotního stavu fyzických osob a právo na zaměstnání.

Část II., zprostředkování zaměstnání, se zabývá opět v hlavě I obecným ustanovením, dále zprostředkováním zaměstnání úřady práce, podporou v nezaměstnanosti a podporou při rekvalifikaci a zprostředkováváním zaměstnání agenturami práce.

⁵ Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti [online]. 1. 1. 2012 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zamestnanost/>.

V části III. zákon vymezuje podmínky a práva zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

Část IV. obsahuje ustanovení týkající se zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí, která obsahují informační povinnost zaměstnavatele při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí, povolení k zaměstnání cizince, povinnosti ohledně evidence občanů Evropské unie a cizinců a zmocnění k přijetí národních opatření v oblasti zaměstnávání.

Část V. se zabývá aktivní politikou zaměstnanosti, definuje opatření a nástroje k zajištění zaměstnanosti, vymezuje rekvalifikace, investiční pobídky a další nástroje aktivní politiky zaměstnanosti.

Část VI. obsahuje ustanovení o výkonu umělecké, kulturní, sportovní nebo reklamní činnosti dítěte, část VII. kontrolní činnost a část VIII. společná, přechodná a závěrečná ustanovení.

Státní politikou zaměstnanosti se rozumí snaha státu o vytvoření rovnovážného stavu mezi nabídkou a poptávkou po pracovní síle. Cílem je dosažení optimální míry zaměstnanosti a ochrana osob proti nezaměstnanosti. Podle § 2 zákona o zaměstnanosti obsahuje státní politika zaměstnanosti:

- zabezpečení práva na zaměstnání;
- sledování a vyhodnocování situace na trhu práce, zpracovávání prognóz a koncepcí zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů na úseku trhu práce, programů a projektů pro pracovní uplatnění fyzických osob;
- koordinaci opatření v oblasti zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů na úseku trhu práce v souladu s evropskou strategií zaměstnanosti a podmínkami pro čerpání pomoci z Evropského sociálního fondu;
- tvorbu a koordinaci jednotlivých programů a opatření k zajištění priorit v oblasti zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů na trhu práce;
- uplatňování aktivní politiky zaměstnanosti;
- tvorbu a zapojení do mezinárodních programů souvisejících s rozvojem zaměstnanosti a lidských zdrojů na úseku trhu práce;

- hospodaření s prostředky na politiku zaměstnanosti;
- poskytování informačních, poradenských a zprostředkovatelských služeb na trhu práce;
- poskytování podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci;
- opatření na podporu a dosažení rovného zacházení s muži a ženami, s osobami bez ohledu na jejich rasový a etnický původ, osobami se zdravotním postižením a s dalšími skupinami osob, které mají ztížené postavení na trhu práce, pokud jde o přístup k zaměstnání, rekvalifikaci, přípravu k práci a ke specializovaným rekvalifikačním kurzům a opatření pro zaměstnávání těchto osob;
- opatření pro zaměstnávání fyzických osob se zdravotním postižením a dalších skupin fyzických osob, které mají ztížené postavení na trhu práce;
- usměrňování zaměstnávání pracovních sil ze zahraničí na území České republiky a z území České republiky do zahraničí.

Zabezpečování práva tedy probíhá skrze zprostředkování zaměstnání, rekvalifikaci a hmotné zajištění uchazečů o práci.

Státní politiku zaměstnanosti utváří stát a jiné subjekty související s trhem práce. Jedná se především o zaměstnavatele, různé odborové organizace, územní samosprávné celky, profesní organizace, sdružení se zdravotním postižením a organizace zaměstnavatelů. Státní správu v této oblasti zastupuje Ministerstvo práce a sociálních věcí a Úřad práce České republiky.

Právem na zaměstnání se v souladu se zákonem rozumí právo fyzické osoby na zprostředkování zaměstnání a zároveň na poskytnutí další podpory (hmotné i nehmotné), kterou zákon definuje. Fyzická osoba však musí chtít sama pracovat a o práci se ucházet. Zaměstnavatelé (v obecnější rovině účastníci pracovněprávních vztahů) nesmí fyzickým osobám ucházejícím se o práci nabídnout zaměstnání, které má diskriminační povahu, není v souladu s pracovněprávními předpisy nebo služebními předpisy nebo odporuje dobrým mravům. Zároveň musí mít kritéria pro výběr zaměstnanců charakter rovných příležitostí pro všechny uchazeče o zaměstnání.

V případě nezaměstnanosti má uchazeč o zaměstnání právo na podporu v nezaměstnanosti a zároveň právo na podporu v případě rekvalifikace. Nárok na podporu v nezaměstnanosti má dle § 39 zákona o zaměstnanosti osoba, která se účastnila na příspěvku na důchodové zabezpečení v rozhodném období v délce alespoň 12 měsíců a je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání. Naopak nárok na podporu v nezaměstnanosti nemá osoba, se kterou byl v posledních 6 měsících ukončen pracovněprávní vztah na základě porušení pracovních povinností a to zvláště hrubým způsobem. Stejně tak i za předpokladu ukončení pracovního vztahu z podobného důvodu. Dále nemá na podporu v nezaměstnanosti právo osoba, které vznikl nárok na výsluhový příspěvek, jehož výše přesahuje výši podpory. Nárok na podporu v nezaměstnanosti nemá také osoba požívající starobní důchod. O právu na získání podpory v nezaměstnanosti rozhoduje podle zákonného ustanovení krajská pobočka Úřadu práce.

Nárok na podporu může rovněž u krajské pobočky Úřadu práce uplatnit osoba při rekvalifikaci za předem stanovených podmínek. Podmínkou je účast na rekvalifikaci, kterou zajišťuje krajská pobočka Úřadu práce, nepožívání starobního důchodu a účast v evidenci uchazečů o zaměstnání.

Rozhodným obdobím pro rozhodnutí o nároku na podporu v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci jsou poslední dva roky před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání.

Při splnění podmínek vymezených zákonem získá uchazeč právo na nárok podpory v nezaměstnanosti na dobu:

- do 50 let věku na 5 měsíců;
- od 50 let do 55 let věku na 8 měsíců;
- nad 55 let věku na 11 měsíců.

Konkrétní a specifitější podmínky o možnosti získat podporu v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci jsou obsaženy v zákoně o zaměstnanosti.

Aktivní politika zaměstnanosti představuje určité nástroje, které vedou k dosažení maximálně možné úrovně zaměstnanosti. Těmito nástroji jsou: rekvalifikace, investiční pobídky, veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa, překlenovací příspěvek, příspěvek na zapracování a příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program. K vyjmenovaným nástrojům patří rovněž opatření v podobě poradenství, podpory

zaměstnávání osob se zdravotním postižením, sdílení zprostředkování zaměstnání a cílené programy k řešení zaměstnanosti. Náklady spojené se zajištěním aktivní politiky zaměstnanosti jsou hrazeny ze státního rozpočtu.

Pro zaměstnavatele výhodné a v oblasti boji proti zaměstnávání osob na „černo“ jsou zajímavé investiční pobídky. Investiční pobídka jako jeden z nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti slouží k hmotné podpoře vytváření nových pracovních míst a k rekvalifikaci nebo školení nových zaměstnanců. Nárok na hmotnou podporu mají zaměstnavatelé, kteří vytvářejí nová pracovní místa v územní oblasti, ve které je nejméně o 50% vyšší míra nezaměstnanosti za dvě ukončená pololetí předcházející záměru zaměstnavatele získat investiční pobídky, než je průměrná míra nezaměstnanosti v ČR. Zaměstnavateli může být poskytnuta za určitých podmínek rovněž částečná hmotná podpora.

O příspěvek na náhradu nákladů spojených s realizací nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti žádá sám zaměstnavatel nebo fyzická osoba, které takovýto nárok vznikl.

Kontrolní činnost, vymezenou v zákoně o zaměstnanosti v části VII., provádí Státní úřad inspekce práce, oblastní inspektoráty práce, celní úřady a generální ředitelství Úřadu práce a krajské pobočky Úřadu práce. Kontrole Státního úřadu inspekce práce a oblastním inspektorátům práce podléhají zaměstnavatelé a právnické a fyzické osoby, které vykonávají zákonem vymezené činnosti a to především při zprostředkování zaměstnání a rekvalifikaci. Orgány kontroly dohlížejí na dodržování pracovně právních předpisů.

V § 139 zákona o zaměstnanosti jsou vymezeny správní delikty, kterých se může právnická nebo fyzická osoba v souvislosti se zaměstnáváním a zaměstnaností dopustit.

Fyzická osoba se dopustí přestupku jestliže:

- poruší zákaz diskriminace nebo nezajistí rovné zacházení vymezené v zákoně;
- zprostředkuje zaměstnání bez povolení;
- vykonává nelegální práci;
- umožní výkon nelegální práce;
- nesplní oznamovací povinnost podle §87⁶;

⁶ Zákon o zaměstnanosti v §87 definuje informační povinnost zaměstnavatele.

- umožní výkon nelegální práce podle § 5 písm. e) bodu 3.

Dále se fyzické osoby dopustí přestupku, když nevedou evidenci zaměstnáváných osob se zdravotním postižením nebo evidenci pracovních míst vyhrazených pro osoby se zdravotním postižením, nesplní svoji povinnost zaměstnat osoby se zdravotním postižením ve výši povinného podílu stanovenou v §81, ve stanovené lhůtě písemně nevykáže dlužné mzdové nároky zaměstnanců pro účely zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně dalších zákonů nebo nesplní svoji oznamovací povinnost nebo nevede evidenci podle zákona. Výše pokuty za přestupek může dosáhnout až 5 000 000Kč.

Za nelegální práci je podle zákona o zaměstnanosti dle §5 považováno

- když fyzická osoba vykonává práci pro právnickou osobu nebo fyzickou osobu bez právní úpravy pracovního vztahu nebo jiné smlouvy;
- když fyzická osoba, která není občanem státu, vykonává práci v rozporu s vydaným povolením k zaměstnávání nebo bez tohoto povolení.

V případě právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby se správního deliktu dopustí ten, kdo poruší zákaz diskriminace nebo nezajistí rovné zacházení vymezené zákonem, zprostředkuje zaměstnání bez povolení nebo jiným způsobem poruší při zprostředkování zaměstnání zákon o zaměstnanosti, poruší dobré mravy, umožní výkon nelegální činnosti, nesplní svou oznamovací povinnost a nevede zákonem stanovenou evidenci a další obdobně, jako u fyzické nepodnikající osoby. Výše pokuty za spáchání přestupku může dosáhnout až do výše 10 000 000Kč.

3.1.2 Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce⁷

Zákoník práce, který je upraven v zákoně č. 262/2006 Sb., se zabývá pracovním právem. V současnosti platný zákoník práce, který podlehl v letošním roce velkým změnám, nabyl účinnosti 1. ledna 2007 a nahradil tím zákoník práce č. 65/1965 Sb. Nově přijatý zákoník práce je liberálnější než předchozí, přesto považují zaměstnavatelé jeho liberalizaci za nedostatečnou.

⁷ *Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce* [online]. 1. 1. 2012 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/>.

Zákoník práce je obsahově velmi členitý a skládá se z XIV. částí. Část I. obsahuje všeobecná ustanovení. Část II. se zabývá pracovním poměrem, postupem před samotným vznikem pracovního poměru, vymezuje co je pracovní poměr, pracovní smlouva a jak vzniká pracovní poměr, popisuje možné změny pracovního poměru a skončení pracovního poměru. V části III. definuje dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr. Část IV. se věnuje pracovní době a době odpočinku. Popisuje rozvržení pracovní doby, nároky na přestávky v práci a bezpečnostní přestávky, dobu odpočinku, práci přesčas, noční práci a pracovní pohotovost. V části V. definuje bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Část VI. popisuje odměňování za práci, odměnu za pracovní pohotovost a srážky z příjmů ze základního pracovněprávního vztahu. Část VII. vymezuje náhrady výdajů v souvislosti s výkonem práce, jedná se např. o poskytnutí cestovních náhrad zaměstnanci zaměstnavatelem. V části VIII. jsou definovány možné překážky v práci a to jak na straně zaměstnavatele, tak na straně zaměstnance. Část IX. vymezuje dovolenou. Část X. péči o zaměstnance. Část XI. náhradu škody, předcházení škodám, odpovědností zaměstnance za škodu a odpovědností zaměstnavatele za škodu. Část XII. se věnuje informování a projednávání, působnosti odborové organizace, radě zaměstnanců a zástupcům pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Část XIII. popisuje množství práce a pracovní tempo. V poslední XIV. části zákoníku práce jsou vymezeny přechodná a závěrečná ustanovení.

Změny v zákoníku práce platné od 1. 1. 2012 se dotýkají především oblasti prodloužení zkušební doby, smluvní volnosti možnosti odchýlení od zákoníku práce, potírání tzv. „švarcsystému“, pracovnímu poměru na dobu určitou, zavádí nový výpovědní důvod ze strany zaměstnavatele, odstupňované odstupné, brigádu na dohodu o provedení práce, práci přesčas i u běžných zaměstnanců.⁸

3.2 Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Pojistné na sociální zabezpečení upravuje zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Z pohledu tohoto zákona

⁸ Zákoník práce 2012 [online]. 1. 1. 2012 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.zakonik-prace-online.cz/>.

jde o jednu platbu pojistného na sociální zabezpečení, které v sobě zahrnuje rovněž příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Pojistné představuje jednu z položek příjmů státního rozpočtu. Stejně tak i penále dle §20, přírážka k pojistnému na sociální zabezpečení dle §21 a pokut dle §22. Pro správu pojistného na důchodové pojištění slouží samostatný účet státního rozpočtu, který se v zákoně o státním rozpočtu vykazuje jako samostatná položka příjmů státního rozpočtu.

Platba pojistného na sociální zabezpečení je pravidelná v čase vymezená, na základě které je následně poskytováno sociální zabezpečení. Výše platby pojistného je určena na základě procentní sazby z vyměřovacího základu za rozhodné období. Platby pojistného jsou povinni odvádět podle § 3 zákona č. 589/1992 Sb., zaměstnavatelé, zaměstnanci, členové družstva v družstvech, fyzické osoby na základně zvláštního zákona, soudci, poslanci Poslanecké sněmovny a senátoři Senátu parlamentu, členové zastupitelstev územních samosprávných celků a zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních města a hlavního města Prahy, členové vlády, prezident, viceprezident a členové Nejvyššího kontrolního úřadu, členové Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, předseda Energetického regulačního úřadu, členové Rady Ústavu pro studium totalitních režimů, členové Rady Českého telekomunikačního úřadu, finanční arbitr, zástupce finančního arbitra, Veřejný obhájce práv, zástupce Veřejného ochránce práv, ředitel Bezpečnostní informační služby, dobrovolní pracovníci pečovatelské služby, pěstouni, osoby ve výkonu trestu odnětí svobody zařazené do práce a osoby ve výkonu zabezpečovací detence zařazené do práce a pracovníci v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů.

Zaměstnavatelé, fyzické nebo právnické osoby, odvádějí platby pojistného na důchodové pojištění a nemocenské pojištění v případě, že zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance, organizační složky státu a služební úřady. Povinností zaměstnavatele je zároveň odvádět pojistné, které platí povinně zaměstnanec a to tím způsobem, že ho srazí ze zaměstnancova příjmu.

Osoby samostatně výdělečně činné mají povinnost platit pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, podílí-li se na důchodovém pojištění dle právní normy o důchodovém pojištění.

Podle §9 zákona č. 589/1992 Sb. odvádí zaměstnavatel pojistné za jednotlivé měsíce na účet příslušné okresní správy sociální zabezpečení nebo zaplacením příslušné částky

v hotovosti na příslušné okresní správě sociální zabezpečení. Při platbě v hotovosti lze za jeden kalendářní den uhradit nejvýše 5 000 Kč. Pojistné je placeno dle zákona v české měně.

Stejně jako u všech jiných plateb může nastat rovněž u platby pojistné situace pozdně zaplacené platby. V tomto případě nebo v případě, že je zaplacená nižší částka než byla vyměřena, je plátce povinen zaplatit penále. Výše penále je stanovena na 0,05% z částky, která nebyla uhrazena. Penále je počítáno za každý kalendářní den.

Není-li splněna povinnost platit pojistné nebo dojde k porušení povinností má příslušná okresní správa sociálního zabezpečení právo udělit zaměstnavateli pokutu. Výše pokuty závisí na povaze porušení povinností.

Má-li okresní správa sociálního zabezpečení vůči zaměstnavateli pohledávky, jsou jeho platby použity nejprve na uhrazení nejstarších nedoplatků pojistného, po té na běžné platby pojistného, penále pokuty a přírázky k pojistnému. Obdobně je tomu tak i v případě samostatně výdělečných osob.

3.3 Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění

Pojistné na zdravotní pojištění představuje rovněž povinnou pravidelnou platbu určenou k úhradě zdravotní péče.

Dle §2 Zákon č. 592/1992 Sb. činí výše pojistného 13,5% z vyměřovacího základu za rozhodné období. Zákon dále uvádí, že „zaměstnavatel odvádí část pojistného, které je povinen hradit za své zaměstnance. Současně odvádí i část pojistného, které je povinen hradit zaměstnanec, srážkou z jeho mzdy nebo platu a to i bez souhlasu příslušného zaměstnance“.⁹ Pojistné je hrazeno prostřednictvím záloh na pojistné a doplatku.

Platba pojistného je odváděna na účet Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky či jiné zdravotní pojišťovny, která spravuje všeobecné zdravotní pojištění.

V případě, že má pojištěnec současně více příjmů, platí pojistné z každého příjmu.

⁹ Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění. *Business.center.cz* [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/vzp-pojistne/>.

Stejně jako v případě pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti i při placení pojistného na všeobecné zdravotní pojištění může dojít k nesplnění povinností. Není-li pojistné uhrazeno ve stanové době a výši účtuje se plátcí penále 0,05% z dlužné částky za každý kalendářní den. Platby penále se zaokrouhlují na celé koruny směrem nahoru a v případě, že nepřesáhnou 100Kč za jeden kalendářní rok nejsou po dlužníkovi vymáhány.

Dlužníkům vyvstává dle zákona povinnost dlužnou částku uhradit a to u té pojišťovny, u které dluh vznikl. Ze splátek dlužné částky jsou hrazeny nejprve pokuty, přírážky k pojistnému, nejstarší nedoplatky pojistného, běžné platby pojistného a na závěr penále.

Pojistné je hrazeno v české měně na účet příslušné zdravotní pojišťovny nebo v hotovosti na příslušné zdravotní pojišťovně.

Kontrolu úhrad pojistného provádí pověřeni pracovníci příslušné zdravotní pojišťovny, kteří se prokazují služebním průkazem a zvláštním oprávněním k provedení kontroly. Kontrolou se prověřuje výpočet vyměřovacího základu, výše pojistného a řádné placení pojistného.

Podle §26 hrozí při nesplnění nebo porušení povinností vyplývajících ze zákona pokuta až do výše 50 000Kč. Pokuta představuje příjem zdravotní pojišťovny, která ji udělila.

3.4 Ostatní zákonná ustanovení

S oblastí porušování právních předpisů v ekonomice s ohledem na dopad na příjem do státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení je spojeno rovněž několik dalších právních norem. Následující text neobsahuje všechny, ale pouze jejich výčet, který s popisovanou problematikou bezprostředně souvisí, a které jsem považoval za nutné vymežit.

3.4.1 Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Obchodní zákoník, resp. zákon č. 513/1991 Sb., upravuje „postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy, jakož i některé jiné vztahy s podnikáním související, a zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství“. Podnikání je dle § 2 obchodního zákoníku „soustavná činnosti prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost za účelem dosažení zisku“.¹⁰ Za podnikatele se považuje osoba, která je:

- a) zapsána v obchodním rejstříku;
- b) podnikání na základě živnostenského oprávnění;
- c) podniká na základě jiného, než živnostenského zákona
- d) provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu u místního obecního úřadu.

Naproti tomu za neoprávněné podnikání se podle §3a považuje provozování podnikatelské činnosti osobou, která nemá oprávnění nebo zvláštní povolení k podnikání nebo jí bylo podnikání zakázáno.

Dle zákonného ustanovení není možné za podnikatele považovat fyzickou osobu, která vykonává pěstitelskou a chovatelskou činnost, prodává rostlinné výrobky a nezpracované živočišné výrobky, jež nevyžadují registraci zemědělského podnikatele.

V určitých případech je rovněž možné užít místo obchodního zákoníku občanský zákoník.

Obchodní rejstřík představuje veřejný seznam, který obsahuje dle zákonného ustanovení informace o podnikatelích. Obchodní rejstřík je veden rejstříkovým soudem v elektronické podobě. Podle § 34 ObchZ se do obchodního rejstříku zapisují: obchodní družstva, zahraniční osoby podle § 21 odst. 4, fyzické osoby, které jsou podnikateli a mají bydliště v České republice a osoby podle § 21 odst. 5, které podnikají na území České republiky, pokud o zápis požádají, a další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu zvláštní právní předpis.

V Hlavě IV. se obchodní zákoník věnuje účetnictví podnikatelů. Obchodní společnosti a družstva jsou povinny sestavovat účetní závěrku i výroční zprávu, které ověřuje auditor. Účetní závěrka musí být sestavena řádně dle zákonného vymezení.

¹⁰ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. *Business.center.cz* [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/>.

3.4.2 Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance

Právní ustanovení České národní banky je vymezeno v zákoně č.6/1993 Sb., o České národní bance. Podle §1 odst. 1 je Česká národní banka ústřední bankou Českou republiky a orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem.

Dle právního ustanovení je Česká národní banka právnickou osobu, která není zapsána v obchodním rejstříku, ale má charakter veřejnoprávního subjektu.

Prvořadým úkolem České národní banky je pečovat o cenovou stabilitu státu v souladu se kterým: určuje měnovou politiku, vydává bankovky a mince, řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, poboček zahraničních bank a spořitelních a úvěrních družstev, pečuje o jejich plynulost a hospodárnost a podílí se na zajištění bezpečnosti, spolehlivosti a efektivnosti platebních systémů a na jejich rozvoji, vykonává dohled nad osobami působícími na finančním trhu, provádí analýzy vývoje finančního systému, pečuje o bezpečné fungování a rozvoj finančního trhu v České republice a přispívá ke stabilitě jejího finančního systému jako celku, provádí další činnosti dle zákona a podle zvláštních právních předpisů.¹¹

Řízení České národní banky spočívá na bankovní radě, která je nejvyšším řídicím orgánem. Jejím úkolem je vymezovat měnovou politiku a nástroje pro její uskutečňování, rozhodovat

o měnově politických opatřeních České národní banky a opatřeních při dohledu nad finančním trhem. Bankovní rada se skládá ze sedmi členů: guvernér ČNB, dva viceguvernéři ČNB a čtyři členové bankovní rady ČNB.

Jedním z úkolů České národní banky je provádění dohledu, vymezeného v části deváté §44 zákona č. č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Dohled České národní banky je vykonáván nad:

- a) bankami pobočkami zahraničních bank, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pobočkami zahraničních institucí elektronických peněz, vydavateli elektronických peněz malého rozsahu, platebními institucemi, poskytovateli platebních služeb malého rozsahu a nad bezpečným fungováním bankovního systému,
- b) obchodníky s cennými papíry, emitenty cenných papírů, centrálním depozitářem, jinými osobami vedoucími evidenci investičních nástrojů, investičními společnostmi, investičními

¹¹ Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance. *Portal.gov.cz* [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?kam=zakon&c=6/1993.

fondy, provozovateli vypořádacích systémů, organizátory trhů s investičními nástroji a dalšími osobami, o nichž tak stanoví zvláštní právní předpisy upravující oblast podnikání na kapitálovém trhu,

- c) pojišťovnami, zajišťovnami, penzijními fondy a dalšími osobami působícími v oblasti pojišťovnictví a penzijního připojištění podle zákonů upravujících pojišťovnictví, činnost pojišťovacích zprostředkovatelů a penzijní připojištění,
- d) zpracovateli tuzemských bankovek a tuzemských mincí podle zákona upravujícího oběh bankovek a mincí,
- e) bezpečným, spolehlivým a efektivním fungováním platebních systémů podle zákona upravujícího platební styk.

Dohledem České národní banky se rozumí:

- a) rozhodování o žádostech o udělení licencí, povolení, registrací a předchozích souhlasů podle zvláštních právních předpisů,
- b) kontrola dodržování podmínek stanovených udělenými licencemi a povoleními,
- c) kontrola dodržování zákonů a přímo použitelných předpisů Evropské unie, jestliže je k této kontrole Česká národní banka tímto zákonem nebo zvláštními právními předpisy zmocněna, a kontrola dodržování vyhlášek a opatření vydaných Českou národní bankou,
- d) získávání informací potřebných pro výkon dohledu podle zvláštních právních předpisů a jejich vymáhání, ověřování jejich pravdivosti, úplnosti a aktuálnosti,
- e) ukládání opatření k nápravě a sankcí podle tohoto zákona nebo zvláštních právních předpisů,
- f) řízení o správních deliktech a přestupcích.

Co se týče správních deliktů při podnikání a obchodování na peněžním trhu, zákon jasně říká, že právnická osoba, která není bankou, nebo podnikající fyzickou osobou se dopustí správního deliktu porušením pravidel obezřetného podnikání nebo porušením podmínek, které byly stanoveny při obchodování na peněžním trhu dle § 24 písm. b) zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance.

Česká národní banka má právo za správní delikt zákonně vymezený stanovit pokutu až do výše 1 000 000Kč. Pokuty představují příjem státního rozpočtu.

Naproti tomu správní poplatky jsou příjmem České národní banky.

3.4.3 Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Zákon č. 21/1992 Sb. o bankách se věnuje vzniku, podnikání a zániku bank, které mají sídlo na území České republiky. Dle zákonného ustanovení jsou banky právnickými osobami, které podnikají na základě zvláštní licence, kterou uděluje za splnění určitých podmínek Česká národní banka.

Základní charakteristickou vlastností bank, resp. jejich činností, je přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů. Mezi další činnosti, kterým se banka může věnovat, patří:

- a) investování do cenných papírů na vlastní účet,
- b) finanční pronájem,
- c) platební styk a zúčtování,
- d) vydávání a správa platebních prostředků (např. vydávání platebních karet nebo cestovních šeků),
- e) poskytování záruk,
- f) otevírání akreditivů,
- g) obstarávání inkasa,
- h) poskytování investičních služeb na základě zvláštního právního předpisu,
- i) finanční makléřství,
- j) výkon funkce depozitáře,
- k) směnářenskou činnost,
- l) poskytování bankovních informací,
- m) obchodování na vlastní účet nebo na účet klienta s devizovými hodnotami a se zlatem,
- n) pronájem bezpečnostních schránek.

Banka může vykonávat podnikatelskou činnost pouze na základě povolení, které představuje licenci. V licenci jsou vymezeny podnikatelské činnosti, kterým se banka může věnovat. Žádost o licenci a zároveň i návrh stanov podává příslušná banka

podle §4 o České národní bance. Náležitosti žádosti o licenci předepisuje Česká národní banka ve vyhlášce.

Základní kapitál musí dosahovat nejméně 500 mil. Kč a minimálně ve stejné výši ho musí tvořit peněžní vklady.

V případě, že Česká národní banka shledá v činnosti banky nedostatky, má oprávnění dožadovat se sjednání nápravy v určité lhůtě. Navíc může omezit některé povolené činnosti nebo ukončit nepovolené činnosti, omezit distribuční síť, vyměnit vedoucí zaměstnance banky nebo osoby ve vedení pobočky zahraniční banky, vyměnit členy dozorčí rady banky, přijmout přísnější pravidla likvidity, přísnější pravidla pro tvorbu opravných položek k aktivům banky a rezerv nebo pro stanovení kapitálových požadavků, vytvořit odpovídající výši opravných položek a rezerv, nařídit udržování kapitálu nad minimální úroveň stanovenou v § 12a odst. 1, snížit základní kapitál ve stanoveném rozsahu, použít zisk po zdanění přednostně k doplnění rezervních fondů nebo ke zvýšení základního kapitálu, snížit výši svého podílu v jiné osobě nebo převede svůj podíl v této osobě na jinou osobu anebo jinak omezí rizika plynoucí z podílu banky v této osobě, omezit pohyblivou složku odměny procentem z čistého zisku nebo z jiného ukazatele určeného Českou národní bankou, upravit složení kapitálu, nevyplatit příslušenství, podíl na zisku nebo obdobné plnění vyplývající z nástroje, změnit licenci vyloučením nebo omezením některých činností v ní uvedených, nařídit mimořádný audit na náklady banky nebo pobočky zahraniční banky, zavést nucenou správu, uložit pokutu do 50 mil. Kč.

Nejsou-li nedostatky odstraněny ve stanovené lhůtě a i přes nátlak České národní banky nejsou řešeny, může Česká národní banka podle § 34 zákona č. 21/1992 Sb. o bankách příslušné bance licenci odejmout.

3.4.4 Trestní zákoník a trestní řád¹²

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník upravuje hmotné trestní právo. Současná podoba trestního zákoníku nabyla účinnosti 1. 1. 2010. Trestní zákoník je členěn do dvou částí: obecná část a zvláštní část. Obecná část vymezuje působnost trestního zákoníku a obsahuje ustanovení, která mají společný základ pro více nebo všechny trestné činy. Zvláštní část představuje soubor trestných činů rozdělených do 13 hlav podle povahy ochrany společenských zájmů.¹³

Trestné činy jsou podle trestního zákoníku rozděleny na zločiny a přečiny. Přečiny jsou všechny trestné činy z nedbalosti a úmyslné trestné činy, při porušení kterých může být stanoven trest odnětí svobody s horní hraniční trestní sazby do pěti let. Zločiny představují všechny trestné činy, které podle trestního zákona nejsou přečiny.

V obecné rovině se trestní právo dělí na trestní právo procesní a trestní právo hmotné. Trestní právo procesní upravuje postupy orgánů činných v trestním řízení a to skrze odhalování, objasňování a dokumentování trestné činnosti. Trestní právo hmotné vymezuje co je to trestný čin a výši trestního postihu. Trestní právo hmotné slouží zejména k veřejnoprávní ochraně individuálních a společenských vztahů a upravuje vznik, změnu a zánik vztahů tohoto charakteru. Trestní právo jako celek, hmotné i procesní, vychází z osobnosti člověka, jeho práv a svobod. Chrání právní vztahy upravené ekonomickými a občanskými zákony.

Trestní zákoník definuje trestný čin v §13 jako „protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný čin a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně“.¹⁴

¹² VANTUCH, Pavel, Pavel HÁJEK a Stanislav NEČAS. *Hospodářská trestná činnost*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2010, 287 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-808-7001-196.

¹³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. *Business.center.cz* [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>.

¹⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. *Business.center.cz* [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>.

3.4.4.1 Vybrané trestné činy hospodářské podle části druhé hlavy šesté trestního zákoníku¹⁵

Hlava VI zvláštní části trestního zákoníku obsahuje trestné činy rozděleny podle svého charakteru do čtyř dílů:

Díl 1 Trestné činy proti měně a platebním prostředkům

- § 233 Padělání a pozměňování peněz
- § 234 Neoprávněné opatření, padělání a pozměňování platebního prostředku
- § 235 Udávání padělání peněz a pozměněných peněz
- § 236 Výroba a držení padělatelského náčiní
- § 237 Neoprávněná výroba peněz
- § 238 Společná ustanovení
- § 239 Ohrožování oběhu tuzemských peněz

Díl 2 Trestné činy daňové, poplatkové a devizové

- § 240 Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby
- § 241 Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby
- § 242 Zvláštní ustanovení o učiněné lýtosti
- § 243 Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení
- § 244 Porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží
- § 245 Padělání a pozměňování předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti
- § 246 Padělání a pozměňování známek
- § 247 Porušení zákazu v době nouzového stavu v devizovém hospodářství

Díl 3 Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou

¹⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. *Business.center.cz* [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>.

- § 248 Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže
- § 249 Neoprávněné vydání cenného papíru
- § 250 Manipulace s kurzem investičních nástrojů
- § 251 Neoprávněné podnikání
- § 252 Neoprávněné provozování loterie
- § 253 Poškození spotřebitele
- § 254 Zkreslování údajů o stavu hospodaření
- § 255 Zneužití informace a postavení v obchodním styku
- § 256 Sjednání výhody při zadávání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě
- § 257 Pletichy při zadávání veřejné zakázky a při veřejné soutěži
- § 258 Pletichy při veřejné dražbě
- § 259 Vystavení nepravdivého potvrzení a zprávy
- § 260 Poškození finančních zájmů Evropských společenství
- § 261 Porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou
- § 262 Porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití
- § 263 Porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití
- § 264 Zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně vývozu zboží a technologií dvojího užití
- § 265 Provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence
- § 266 Porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem
- § 267 Zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně zahraničního obchodu s vojenským materiálem

Díl 4 Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu

- § 268 Porušení práv k ochranné známce a jiným označením
- § 269 Porušení chráněných průmyslových práv
- § 270 Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi
- § 271 Padělání a napodobení díla výtvarného umění

Porušování právních předpisů v ekonomice s dopadem na příjmy do státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení se obsahově dotýká zejména vymezení v § 240 Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, §241 Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby, §243 Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení, §245 Padělání a pozměňování předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětu dokazujících splnění poplatkové povinnosti. Dále v trestním zákoníku, Hlava VI, 3. díl Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou v § 251 Neoprávněné podnikání, v §252 Neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry a v § 254 Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění.

§ 240 Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby

V § 240 Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby je uvedeno „kdo ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění, pojistné na zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou podobnou povinnou platbu anebo vyláká výhodou na některé z těchto povinných plateb, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti“.¹⁶ Podle § 240 odst. 1 trestního zákoníku (dále označován TZ) je za objekt trestného činu považován zájem státu na správném vyměření daně, cla, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, pojistného na úrazové pojištění, pojistného na zdravotní pojištění, poplatku nebo jiné podobné povinné platby a na příjmech z těchto povinných plateb, z kterých je financována činnost státu, krajů a obcí a jiné činnosti vykonávané ve veřejném zájmu, zejména léčebná péče a sociální zabezpečení. Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby se považuje za trestný čin úmyslný.

Je nutné upozornit, že trestní zákoník v tomto případě vymezuje pouze oblast zkrácení uvedených daní a jiných poplatků a ne její neodvedení. Z tohoto důvodu je rovněž porušení § 240 vnímáno jako specifický druh podvodu ve vztahu k určitému nebo určitým objektům.

Podstata zkrácení daní, poplatků a podobných povinných plateb zakotvených v § 240 spočívá na základě úmyslného jednání pachatele, kterému příslušný státní orgán vyměřil povinnou platbu na nižší úrovni, než jak jakou ji dle zákonného ustanovení vyměřit

¹⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. *Business.center.cz* [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>.

měl. Může dojít dokonce k situaci, kdy pachatel uvede příslušné orgány v omyl, do takové míry, že mu není vyměřen poplatek žádný.

Ustanovení o větším rozsahu v § 240 odst. 1 TZ označuje zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby v rozsahu 50 000Kč.

Zkrácení daně nebo jiné povinné platby je charakterizováno jako jednání pachatele, při němž je mu (jako poplatníkovi) vyměřena nižší daň (clo, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění, pojistné na zdravotní pojištění, poplatek či jiná podobná povinná platba). Ke zkrácení daně dochází jen po dobu, než není tato povinná platba v dané výši uhrazena. Dojde-li k úhradě daně nebo jiné povinné platby není možné spáchat trestný čin v tomto smyslu podle § 240 TZ.

Vylákání výhody na povinné platbě představuje situaci, kdy stát poskytuje plnění subjektu na základě nepravdivých údajů. Subjekt ve skutečnosti nemá na plnění od státu nárok nebo není plátcem nebo poplatníkem dané povinné platby. V podmínkách České republiky dochází nejčastěji v této souvislosti s nadměrným odpočtem daně z přidané hodnoty na výstupu při vývozu zboží mimo Evropskou unii a při vývozu určitých zdaněných výrobků mimo EU, kde uplatňují nárok na vrácení spotřební daně.

V souvislosti s § 240 TZ je nutno na tomto místě vymezit základní výrazy vyplývající z pojetí tohoto právního ustanovení. Jedná se o pojmy daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení, pojistné na zdravotní pojištění, pojistné na úrazové pojištění, poplatky a jinou podobnou povinnou platbu.

Daň je definována jako povinná zákonem stanovená suma vyjádřená v penězích. Fyzická nebo právnická osoba má povinnost odvádět částku stanovenou zákonem ze svých příjmů, ze zdanitelných činností, ze zdanitelných výrobků, z převodu nebo přechodu majetku nebo na základě dalších uzákoněných skutečností. Odvedená částka v určené výši a v daných lhůtách putuje do veřejných rozpočtů. Daně jsou placeny buď v určitých časových úsecích, nebo při vyvstalých zákonem stanových událostech. Správou daní a poplatků se zabývá zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků.

Zákonně stanovenou platbu představuje rovněž clo, které se vybírá při dovozu nebo vývozu zboží. Tím se odlišuje od daní a poplatků. Po vstupu České republiky do Evropské unie byl v souladu s harmonizací trhů zrušen celní zákon a celní sazebník a právo v oblasti daní bylo dle Unijních ustanovení nově zakotveno.

Pojistné na sociální zabezpečení je obsaženo v zákoně č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení.

Poplatek představuje povinnou platbu, která je odváděna na vrub státního rozpočtu nebo obce. Subjekt, který uhradil poplatek, získá určitou službu. Zároveň obdrží osvědčení potvrzující, měnící nebo upravující jeho práva. Poplatky lze členit do tří základních skupin: soudní poplatky (na základě zákona č. 549/1991 Sb.), správní poplatky (na základě zákona č. 634/2004 Sb.) a místní poplatky (na základě zákona č. 565/1990 Sb.).

Jinou podobnou povinnou platbou je např. poplatek za rozhlasové a televizní vysílání vybíraný na základě zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích.

§241 Neodvedení daně

Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby obsažené v §241 uvádí „kdo jako zaměstnavatel nebo plátce ve větším rozsahu nesplní svoji zákonnou povinnost za zaměstnance nebo jinou osobu odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti nebo pojistné na zdravotní pojištění, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti“.¹⁷

Větším rozsahem neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti nebo pojistné na zdravotní pojištění se rozumí neodvedení uvedené daně a jiných plateb v rozsahu převyšujícím 50 000Kč.

Objekt v pojetí §241 ztělesňuje zájem státu na odvádění daných povinných plateb. Jedná se o daně, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na zdravotní pojištění. Platby odvádí dle zákonné povinnosti zaměstnavatel, plátce za zaměstnance nebo jiné osoby. Dále odvádí zaměstnavatel pojistné na úrazové pojištění zaměstnanců.

Z §241 vyplývají dvě základní skutkové podstaty, v §241 odst. 1 a v §241 odst. 2 TZ. Skutková podstata §241 se obsahuje případy, kdy zaměstnavatel nebo plátce či jiná osoba povinná k platbě o své povinnosti ví, ale zcela úmyslně ji neplní. Jde o povinné platby daní,

¹⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. *Business.center.cz* [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>.

pojistného na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na zdravotní pojištění a pojistné na úrazové pojištění zaměstnanců.

První základní skutková podstata §241 odst. 1 TZ je naplněna v případě, že pachatel (zaměstnanec nebo plátce) nesplní ve větším rozsahu zákonnou povinnost odvést za zaměstnance nebo jinou osobu daň, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti anebo pojistné na zdravotní pojištění. V souvislosti s první skutkovou podstatou §241 odst. 1 TZ se daní rozumí srážka (daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků. Daň tohoto druhu je vybírána na základě sazby daně dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Nesplnění zákonné povinnosti dle první skutkové podstaty §241 odst. 1 TZ je úmyslné neodvedení dané povinné platby, i když byla platba zaměstnanci sražena. Zaměstnanec nebo plátce neodvede platbu vůbec nebo jen její část.

Druhou základní skutkovou podstatu §241 odst. 2 TZ naplní pachatel trestného činu v případě, že z pozice zaměstnavatele ve větším rozsahu nesplní zákonnou povinnost odvodu pojistného na úrazové pojištění zaměstnanců. Neodvedená částka na platbu úrazového pojištění zaměstnanců se nesčítá s neodvedenými částkami na daň, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti nebo pojistné na zdravotní pojištění uvedené v §241 odst. 1 TZ.

Pojistné na úrazové pojištění představuje pravidelnou zákonem stanovou platbu, kterou platí a odvádí zaměstnavatel na pojištění určené k poskytování náhrad za pracovní úrazy nebo nemoci způsobené vykonávaným povoláním.

Rozdíl mezi §240 a §241 TZ spočívá v tom, že pachatel trestného činu podle §241 TZ nezamlčuje povinnost odvádět za zaměstnance povinné platby a nezkracuje její výši, která mu vyplývá ze zákona.

§243 Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení

Porušení §243 Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení se dopustí ten „kdo nesplní svoji zákonnou oznamovací povinnost vůči správci daně, a ohrozí

tak ve větším rozsahu řádné a včasné stanovení daně jinému nebo její vymáhání od jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti“.¹⁸

Zákonnou oznamovací povinnost dle §243 TZ mají státní orgány, orgány územních samosprávných celků, státní kontrolní orgány, Nejvyšší kontrolní úřad, právnické a fyzické osoby, které mají příjem z podnikatelské a jiné samostatně výdělečné činnosti nebo z pronájmu, dále pak orgány sociální zabezpečení, zdravotní pojišťovny, úřady práce, statistické orgány, banky, spořitelní a úvěrní družstva, provozovatelé poštovních služeb, orgány spojů, pojišťovny, vydavatelé tisku, veřejní přepravci, právnické a fyzické osoby mající sídlo nebo bydliště na území České republiky, rovněž stálé provozovny subjektů se sídlem nebo bydlištěm v cizině umístěné na území České republiky.

Ustanovením §243 TZ má stát zájem na tom, aby byly poplatníkovi nebo plátcí řádně a ve stanové lhůtě vyměřeny daně. Vyměření daně předchází zákonná oznamovací povinnost, která je zpravidla vázána na výzvu správce daně.

Správci daně jsou územní finanční orgány, resp. finanční úřady a finanční ředitelství a další správní a jiné státní orgány České republiky jako je celní úřad. Dále pak orgány obcí, které mají příslušnou zákonně vymezenou kompetenci ke správě daní.

§245 Padělání a pozměňování předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětu dokazujících splnění poplatkové povinnosti

V§245 Padělání a pozměňování předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětu dokazujících splnění poplatkové povinnosti je uvedeno „kdo padělá nebo pozmění nálepky, kontrolní pásy nebo jiné předměty k označení zboží pro daňové účely anebo předměty vydávané orgánem veřejné moci nebo jím zmocněnou právnickou osobou jako doklad o splnění poplatkové povinnosti v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému škodu neoprávněný prospěch nebo kdo takové nálepky, pásy, nebo předměty uvádí do oběhu nebo jich užije jako pravých bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty“.¹⁹

¹⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. *Business.center.cz* [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>.

¹⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. *Business.center.cz* [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>.

Objekt trestného činu podle §245 TZ představuje zájem státu na kontrolování pohybu zboží, na které je uvalena spotřební daň a ze které plyne příjem do státního rozpočtu. Stát provádí ochranu prostřednictvím specifických nálepek, kontrolních pásek nebo jiným označením pro zboží podléhající dani.

V §245 TZ jsou obsaženy dvě skutkové podstaty ve dvou formách. V §245 odst. 1 alinea 1 TZ se jedná o padělání nebo pozměnění nálepek, kontrolních pásek nebo jiných předmětů k označení zboží pro daňové účely nebo předmětů, které vydaly orgány veřejné moci anebo, které pro tuto činnost zmocnily jinou právnickou osobu cíleně někomu jinému způsobit škodu nebo zajistit sobě či někomu jinému neoprávněný prospěch.

Druhá alinea v odst. 2 v §245 TZ představuje uvádění padělaných nebo pozměněných nálepek, pásek nebo předmětů do oběhu či jeho užití.

Obě formy skutkových podstat §245 TZ se vzájemně od sebe odlišují ve způsobu a formě jednání. Podle alinea 1 musí pachatel jinému úmyslně způsobit škodu nebo sobě nebo jinému zajistit neoprávněný užitek. Kdežto podle alinea 2 se pachatel dopustí trestného činu, když úmyslně uvede do oběhu nebo užití padělané nebo pozměněné nálepky, pásky nebo jiné předměty.

Paděláním nálepky, kontrolní pásky nebo jiného předmětu, který označuje zboží podléhající zdanění, se rozumí falešné vyrobení nebo vyhotovení bez zákonného oprávnění. Cílem falešného vyrobení nebo vyhotovení bez zákonného oprávnění je zajistit nálepce, kontrolní pásce nebo jinému předmětu takovou podobu, která se jeví jako by nálepka, kontrolní páska nebo jiný předmět byl pravý. Uváděním do oběhu se rozumí jakýkoliv způsob rozšiřování nepravých předmětů.

§ 251 Neoprávněné podnikání

Neoprávněné podnikání, které má rovněž dopady na příjmy do státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení, je vymezeno v § 251 a uvádí se v něm, že ten „kdo neoprávněně ve větším rozsahu poskytuje služby nebo provozuje výrobní,

obchodní nebo jiné podnikání bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti“.²⁰

Svou povahou se neoprávněné podnikání zařazuje mezi trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou.

Dle § 251 TZ jsou objekty trestného činu společenské vztahy, které jsou úzce spjaty s podnikáním v tržní ekonomice. Vymezením § 251 TZ se stát snaží o rovné postavení subjektů v hospodářské soutěži, ochranu spotřebitele a dalších možných smluvních stran.

Základní pojmy související s podnikáním jsou definovány v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Neoprávněného podnikání, které je předmětem § 251 TZ, se vztahuje na podnikatelskou činnost, kdy podnikatel poskytuje služby anebo provozuje výrobní, obchodní či jiné podnikání podle živnostenského zákona nebo jiného zákonného ustanovení, které obsahuje přesně vymezené podmínky pro daný druh podnikání, bez příslušného oprávnění. Takovýto podnikatel provozuje svou činnost, aniž by byl zapsaný v obchodním rejstříku, neměl živnostenské oprávnění nebo nesplnil jiné zákonem vymezené podmínky.

Osoba, která provozuje své podnikání nad rámec živnostenského podnikání, je rovněž osobou neoprávněně podnikající. Zároveň musí být pachateli prokázáno úmyslné jednání. Pachatel tohoto trestného činu může být pouze fyzická osoba.

Neoprávněné podnikání se stává trestným činem v případě, že je provozováno soustavně po dobu delší šesti měsíců a ve větším rozsahu.

§252 Neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry

Často diskutovanou problematikou a to sice především z jiných důvodů než je snižování příjmů do státního rozpočtu, ale přesto je, je neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry upravené v §252. Porušením tohoto právního předpisu se dopustí ten „kdo neoprávněně provozuje, organizuje nebo zprostředkovává loterii nebo podobnou sázkovou

²⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. *Business.center.cz* [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>.

hru“.²¹ Horní trestní hranice je stanovena na odnětí svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

Objekt trestného činu dle § 252 TZ představuje zájem státu na dodržování ustanovení týkající se provozování loterií a podobných sázkových her. Objektivní stránkou pak je neoprávněné provozování, organizování, propagování či zprostředkovávání loterie nebo jiné sázkové hry, které je zároveň speciálním případem neoprávněného podnikání.

Oproti § 251 TZ není při neoprávněném provozování, organizování, propagování nebo zprostředkování loterie nebo jiné sázkové hry potřeba většího rozsahu provozování činnosti. Nevyžadováním většího rozsahu se rozumí, že trestným činem neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry podle § 252 TZ se rozumí rovněž nezákonná činnost takto vymezena provedená pouze jednou. Je ale nutné, aby naplňovala charakteristické rysy podnikání.

Trestným činem podle § 252 TZ zároveň není sázka dvou osob o konečný výsledek např. sportovního utkání nebo sázka jedné osoby, že jiná osoba splní nějakou činnost.

Loteriím a podobným sázkovým hrám se blíže věnuje zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách. V zákoně č. 202/1990 Sb. je uvedeno, že za loterii nebo jinou podobnou sázkovou hru se jedná v případě, že se hry účastní dobrovolně fyzické osoby, které zaplatí určitou sumu bez zajištění návratnosti. Návratností vložené sumy se rozumí výhra, kterou zapříčiní náhoda nebo dopředu neznámé události nebo události, které jsou předem stanoveny provozovatelem v daných herních podmínkách.

§ 254 Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění

Velmi rozsáhlou oblastí porušování právních předpisů v ekonomice s dopadem na příjmy do státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení se zabývá § 254 Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění. Porušení § 254 se dopustí ten „kdo nevede účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k překlada o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole, ač je k tomu podle zákona povinen, kdo v takových účetních knihách, zápisech nebo jiných dokladech uvede nepravdivě nebo hrubě zkreslené údaje, nebo kdo

²¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. *Business.center.cz* [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>.

takové účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady změní, zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými nebo zatají, a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti. Stejně bude potrestán, kdo uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje v podkladech sloužících pro zápis do obchodního rejstříku, nadačního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností nebo rejstříku společenství vlastníků jednotek anebo v takových podkladech zamlčí podstatné skutečnosti, kdo v podkladech sloužících pro vypracování znaleckého posudku, který se přikládá k návrhu na zápis do obchodního rejstříku, nadačního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností nebo rejstříku společenství vlastníků jednotek uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo v takových podkladech zamlčí podstatné údaje, nebo kdo jiného ohrozí nebo omezí na právech tím, že bez zbytečného odkladu nepodá návrh na zápis zákonem stanoveného údaje do obchodního rejstříku, nadačního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností nebo rejstříku společenství vlastníků jednotek nebo neuloží listinu do sbírky listin, ač je k tomu podle zákona nebo smlouvy povinen“.²²

Objektem trestného činu v § 254 TZ je zájem státu na řádném vedení a následném uchovávání dokumentů, které vymezuje zákon.

V § 254 TZ nalezneme dvě skutkové podstaty, které se obě následně dělí na další tři alinea. První skutková podstata je obsažena v § 254 TZ 1 odst.

První skutková podstata je naplněna v případě, že osoba k tomu povinná:

- nevede účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo jejich kontrole,
- uvede v účetních knihách, zápisech nebo jiných dokladech nepravdivé údaje nebo údaje, které zkreslují skutečnou situaci,
- účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými nebo zatají, čímž umožní uplatnění majetkových práv jiné osoby nebo včasné a řádné vyměření daně.

Druhá skutková podstata trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění je naplněna v případě, že osoba, která je vázaná zákonem:

²² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. *Business.center.cz* [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>.

- uvede nepravdivé nebo značně zkreslené informace v dokumentech pro zápis do obchodního rejstříku, nadačního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností nebo rejstříku společenství vlastníků jednotek anebo v uvedených dokumentech neuvede důležité skutečnosti,
- uvede v podkladech pro zhotovení znaleckého posudku nepravdivé nebo zkreslené informace. Znalecký posudek se příkládá k návrhu na zápis do obchodního rejstříku, nadačního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností a rejstříku společenství vlastníků jednotek,
- ohrozí nebo omezí práva jiného, když včasné nepodá návrh na zápis do obchodního rejstříku, nadačního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností nebo rejstříku společenství vlastníků jednotek nebo neuloží listinu do sbírky listin, přestože mu tato povinnost vyplývá ze zákona.

3.4.5 Trestní řád

Trestní řád je vymezen v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním. Zabývá se trestním právem procesním, tzn., upravuje normy trestního řízení. Obsahově se věnuje především ustanovení postupů a činností orgánů činných v trestním řízení. Vymezuje rovněž práva a povinnosti stran zúčastněných v trestním řízení.

Zákon o trestním řízení, resp. trestní řád, se člení na pět částí. První část tvoří společná ustanovení, která obsahují základní definování účelu zákona, zásady trestního řízení, práva a povinnosti stran podílejících se na řízení, ustanovení o zajištění osob a věcí. Dále upravuje postupy při dokazování trestné činnosti, způsoby rozhodování, možnosti stížností a řízení o stížnosti. Druhá část se věnuje přípravnému řízení, postupu před zahájením trestního stíhání a následně samotnému trestnímu stíhání, dalšímu postupu a zkrácení přípravného řízení. Třetí část upravuje již samotné řízení před soudem, projednávání předběžné žaloby, hlavní líčení, výkon trestů a ochranná opatření. Čtvrtá část se zabývá některými úkony souvisejícími s trestním řízením. Konkrétně pak udělením milosti a použití amnestie a právní styk s cizinou.

4. Analýza zkoumané problematiky

V následující části diplomové práce se budu zabývat praktickými dopady porušování právních předpisů v ekonomice České republiky na příjmy státu. Poslední statistická data jsou v uvedené práci ke konci roku 2010. To z důvodu, že při zpracování práce jsem neměl kompletní data za rok 2011, neboť v době psaní nebyly uzavřeny veškeré statistiky roku 2011.

Nejčastějším typem trestné činnosti v České republice jsou majetkové trestné činy, které společně s hospodářskou kriminalitou představují přibližně 80% celkové kriminality. Zvláště v období ekonomické krize a po ní je zaznamenáváno zvyšující se tempo růstu hospodářské kriminality.

Závažnost hospodářské kriminality dokazuje její silný ekonomický a sociální dopad na vnitřní stabilitu státu. Samotný pojem hospodářská kriminalita v sobě obsahuje řadu trestných činů z oblasti daní, poplatků a jiných povinných plateb, účetnictví, padělání peněz, směnek, šeků a platebních karet, korupce, legalizace výnosů z trestné činnosti, úpadkové delikty, trestné činy související s veřejnými soutěžemi a dražbami a zároveň protiprávní jednání v oblasti životního prostředí a ochrany autorských a průmyslových práv.²³

Podíl hospodářské kriminality na celkové kriminalitě neustále narůstá a do popředí se dostává organizovaná trestná činnost s mezinárodním působením.

Na rozdíl od jiných typů trestné činnosti, hospodářské trestné činy jsou z 90% vždy objasněny. Nutno však poznamenat, že hospodářská trestná činnost je latentní, tudíž případy, na které se nepříjde, nejsou odhaleny a ani vyřešeny.

4.1 Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování²⁴

Boji proti hospodářské kriminalitě v České republice se věnuje Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování, ve zkratce ÚOKFK SKPV.

²³ Odbor hospodářské kriminality. *Policie.cz* [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/odbor-hospodarske-kriminality-adresa-pro-pisemny-styk.aspx>.

²⁴ *Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování*. Mvcr.cz [online]. 2008 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/policie/prezentace/uokfk.html>.

Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování byl zřízen v roce 2001 na základě nařízení Ministerstva vnitra č. 71/2001 jako útvar s působností v rámci celého území České republiky v oblastech určených organizačním řádem. ÚOKFK se soustřeďuje zejména na odhalování korupce a finanční kriminality, včetně kriminality daňové a trestných činů spáchaných v souvislosti s legalizací výnosů z trestné činnosti.

„Cílem vzniku ÚOKFK bylo vytvoření vysoce specializované, odborně zdatné, maximálně flexibilní, mobilní a morálně silně odolné policejní složky zaměřené na boj s nejnebezpečnějšími formami korupce a závažné hospodářské a finanční kriminality, za důsledného využívání kriminálního zpravodajství (zpravodajského procesu) jako základní metody vysoce profesionálního získávání a zpracování operativních informací, jejich analýzy a následného využití pro rozhodovací proces státních orgánů v oblasti předcházení ekonomické kriminalitě, efektivní a kvalitní průběh a výstup v oblasti trestního řízení, zajištění co největšího objemu výnosů ze závažné trestné činnosti a majetku pachatelů pro náhradu škod a případný trest propadnutí majetku nebo věci.²⁵“

Centrála ÚOKFK sídlí v Praze a expozitury se nacházejí v Českých Budějovicích, Plzni, Ústní nad Labem, Hradci Králové, Brně a Ostravě.

4.2 Mezinárodní boj proti hospodářské kriminalitě

Hospodářská trestná činnost narušuje celkovou stabilitu společnosti a vzhledem ke vzrůstající globalizaci je nutno se jí věnovat v mezinárodním měřítku. V současnosti jsou v mezinárodní společnosti organizace, které se zaměřují na hospodářskou kriminalitu jako celek a organizace, které se soustředí jen na určitou oblast hospodářské kriminality.

²⁵ *Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování*. Mvcr.cz [online]. 2008 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/policie/prezentace/uokfk.html>.

4.2.1 Úřad pro potírání podvodných jednání - OLAF²⁶

Po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 se ČR zapojila do mezinárodního boje proti hospodářské kriminalitě podporou ekonomických zájmů při potírání protiprávního jednání prostřednictvím speciálního poradního a vyšetřovacího orgánu OLAF.

Evropský úřad pro potírání podvodných jednání (OLAF) byl založen v roce 1999 Evropskou komisí s jasným úkolem bojovat proti podvodným jednáním a chránit finanční a ekonomické zájmy ES.

OLAF může vyšetřovat podezření z podvodů a jiné nesrovnalosti související s možností ovlivnění výše rozpočtu Evropské unie. Dále je oprávněn vyšetřovat případy korupce a závažných pochybení pracovníků evropských orgánů. Úkolem OLAF je rovněž zajistit vyšetřovací nezávislost a transparentnost. Právě především díky udělení zvláštního statusu nezávislosti má být dosaženo efektivního boje proti ekonomickým a finančním podvodům. Nezávislost úřadu OLAF a jeho generálního ředitele je zaručena a následně kontrolována dozorčím výborem a zvláštním statutem.

Na druhé straně není OLAF oprávněn vyšetřovat podezření z podvodného jednání občanů nebo orgánů členského státu nebo jiné země.

Rozpočet Evropské unie je tvořen z příspěvků členských států, kterými jsou daňové poplatky občanů. Vzhledem k tomuto způsobu financování rozpočtu Evropské unie mají orgány EU povinnost zaručit daňovému poplatníkovi nejlepší možnou alokaci finančních prostředků a zároveň potírat možnosti jejich zneužití. Z tohoto důvodu se ochrana finančních zájmů EU dostala do popředí zájmů a je hlavní prioritou orgánů EU. Instrukce se v souvislosti s ochranou finančních a ekonomických zájmů zaměřují na sledování trendů u podvodů v oblasti cel, neefektivního využívání dotací, daňové úniky ovlivňující rozpočet EU a rovněž korupci a další nelegální aktivity poškozující finanční a ekonomické zájmy EU.

OLAF mimo ochrany finančních zájmů zabezpečuje rovněž ochranu zájmů EU proti jednání, které by mohlo vyústit v administrativní nebo trestní řízení.

V čele Úřadu pro potírání podvodných jednání je generální ředitel, kterého jmenuje Komise na základě posudku dozorčího výboru, Evropského parlamentu a Rady. Funkční období generálního ředitele je pětileté s možností jednoho opětovného znovuzvolení.

²⁶ OLAF - Evropský úřad pro boj proti podvodům. Mfcr.cz [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vf_olaf.html.

Nezávislost úřadu OLAF je dána zákazem přijímání jakýkoliv instrukcí od vlády nebo instituce EU nebo členských a nečlenských států EU.

Většina případů protiprávního jednání, které OLAF odhalí je založena a spolupráci Úřadu a národních vyšetřovacích orgánů. OLAF má rovněž právo na dožádání veškerých informací souvisejících s vyšetřováním a stejně tak má právo na přístup k bankovním účtům souvisejících s vyšetřovaným případem.

4.2.2 EUROJUST²⁷

Jednotka Evropské unie pro justiční spolupráci (EUROJUST) vznikla v roce 2002 s cílem posílit boj proti závažné přeshraniční a organizované kriminalitě. Jeho úkolem je také mimo jiné podporovat a zlepšovat spolupráci při vyšetřování trestních činů mezi soudními orgány v členských státech Evropské unie. EUROJUST se zabývá rovněž vyšetřováním a trestním stíháním mezi členskými státy a státy mimo EU nebo členským státem a Komisí v oblasti zajištění ochrany finančních a ekonomických zájmů EU.

Formálně byl EUROJUST zřízen na základě rozhodnutí Rady EU 2002/187/JHA se sídlem v Haagu. Svou činnost vykonává prostřednictvím kolegia, které se skládá z národních členů EU. Celkově má tedy 27 členů, po jednom z každého členského státu. Současným předsedou EUROJUST je portugalský zástupce José Luís Lopes de Mota. Českou republiku zastupuje v současnosti státní zástupce Lukáš Starý.

Jednotka EUROJUST má právo požádat vnitrostátní orgány o zahájení vyšetřování nebo trestního stíhání a může své pravomoci v rámci ochrany finančních a ekonomických zájmů EU delegovat na příslušný vnitrostátní orgán. Může také vytvářet smíšené vyšetřovací týmy a dožadovat se informací souvisejících s vyšetřováním. V rámci efektivní justiční spolupráce kooperuje s Evropskou soudní sítí a úřady EUROPOL a OLAF. EUROJUST má rovněž klíčovou roli v boji proti mezinárodnímu terorismu.

4.2.3 EUROPOL

Evropský policejní úřad (EUROPOL) je jednou z agentur Evropské unie, která se snaží prostřednictvím výměny a analýzy zpravodajských informací o trestné činnosti zlepšit a zefektivnit vzájemnou spolupráci mezi orgány činnými v této oblasti v členských státech

²⁷ Evropská jednotka pro justiční spolupráci (EUROJUST). *Europa.eu* [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://europa.eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/pol_agencies/eurojust/index_cs.htm.

EU. Zároveň se snaží zabraňovat závažné mezinárodní trestné činnosti a terorismu. Hlavním posláním EUROPOLU je vytvořit z Evropy bezpečné místo pro všechny její občany.²⁸

Evropský policejní úřad byl založen na základě vstupu v platnost Úmluvy zakládající EUROPOL 1. října 1998. Agentura však začala plně fungovat až 1. 7. 1999. Současným ředitelem úřadu EUROPOL je Rob Wainwright. Sídlo agentury EUROPOL je v Haagu.²⁹

EUROPOL podporuje členské státy EU v následujících oblastech³⁰:

- nedovolený obchod s drogami,
- terorismus,
- nedovolené obchodování s lidmi, nezákonné převaděčství přistěhovalců a sexuální zneužívání dětí,
- padělání a produktové pirátství,
- praní špinavých peněz,
- padělání peněz a jiných platebních prostředků – EUROPOL funguje jako centrála pro boj proti padělání eurobankovek a mincí.

EUROPOL pomáhá členským státům těmito způsoby³¹:

- zprostředkování výměny údajů a zpravodajských informací o trestné činnosti mezi donucovacími orgány členských států EU prostřednictvím informačních a analytických systémů Europolu a sítě pro bezpečnou výměnu informací (SIENA),
- poskytování operativní analýzy na podporu operací členských států,
- zpracování strategických zpráv (např. hodnocení hrozeb) a analýz trestné činnosti na základě informací a zpravodajství poskytnutých členskými státy, úřadem EUROPOL či z jiných zdrojů,

²⁸ *Evropský policejní úřad (EUROPOL)*. Europa.eu [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://europa.eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/pol_agencies/europol/index_cs.htm.

²⁹ *Europol (Evropský policejní úřad)*. Ec.europa.eu [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_33_cs.htm.

³⁰ *Evropský policejní úřad (EUROPOL)*. Europa.eu [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://europa.eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/pol_agencies/europol/index_cs.htm.

³¹ *Evropský policejní úřad (EUROPOL)*. Europa.eu [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://europa.eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/pol_agencies/europol/index_cs.htm.

- zajišťování odborného a technického zázemí při vyšetřování a operacích prováděných v rámci EU pod dohledem a s právní odpovědností příslušných členských států.

4.3 Základní charakteristika hospodářské kriminality v ČR

Hospodářská kriminalita se v České republice, resp. v celém světě objevuje odpradáвна a záleží jen na příslušných orgánech v této věci činných, do jaké míry ji nechají zasahovat do běžného hospodářského života.

Vývoj hospodářského života na území České republiky byl a je do značné míry ovlivněn vládnoucí mocí, která se vydáváním příslušných legislativních opatření snaží chránit hospodářské prostředí na našem území. Značný nárůst hospodářské kriminality byl zaznamenán po roce 1989, kdy došlo k transformaci centrálně řízené ekonomiky na ekonomiku tržní.

Dřívější pojetí hospodářské kriminality bylo ovlivňováno socialismem, resp. centrálně plánovaným hospodářstvím, které pojímalo hospodářskou kriminalitu jako trestný čin zvláště nebezpečný proti společnosti.

Hospodářská kriminalita je velmi vážným problémem soudobé společnosti a to nejen v České republice, ale i v celém světě. Podle výsledků Celosvětového průzkumu hospodářské kriminality, kterou v roce 2009 provedla společnost PricewaterhouseCoopers Audit, s.r.o. (PwC)³² vyplývá, že většina trestných činů hospodářských v České republice není vůbec odhalena a v případě zjištěných případů trestných činů hospodářských jde jen o náhodu a ne o systémový přístup k řešení hospodářské kriminality.

Podle výzkumu se v roce 2009 v České republice stalo 24% společností obětí hospodářské kriminality. Některé společnosti dokonce ve více případech opakovaně. Výsledek může být uspokojivý vzhledem k tomu, že ve střední i východně Evropě byl zjištěn vyšší výskyt hospodářské kriminality (východní a střední Evropa 34%, celosvětový průměr 30%), přesto se však nemůže hospodářská kriminalita podceňovat. Stále totiž vzrůstá a objevují se nové modernější praktiky, které se obtížněji prokazují. Nutno rovněž upozornit na fakt, že relativně

³² Hospodářská kriminalita v období hospodářské krize, Celosvětový průzkum hospodářské kriminality, 11/2009, PricewaterCoopers Audit, s.r.o. (PwC).

nízký výskyt hospodářské kriminality v České republice je odrazem malého procenta vůbec zjištěných případů hospodářské trestné činnosti.

Na základě výzkumu vyplynulo, že většina hospodářské trestné činnosti se týkala zkrusování účetnictví a finančních dat. Překvapujícím vysvětlením zvýšené hospodářské kriminality podává výpověď respondentů výzkumu, kteří uvádějí jako důvod to, že to „dělají i ostatní“, čímž de facto ospravedlňují své protiprávní jednání. Zároveň 80% pachatelů hospodářské trestné činnosti tvrdí, že k protiprávnímu jednání je vedla potřeba zachovat dosavadní životní standard.

Hospodářská kriminalita nabírá v posledních letech na vzrůstajícím tempu a proto je potřeba věnovat jí více pozornosti a nepodceňovat její působení ve společnosti.

V obecné rovině se kriminalita člení na majetkovou trestnou činnost, hospodářskou trestnou činnost, násilnou trestnou činnost, mravnostní trestnou činnost, ostatní a zbývající trestné činy.

Tabulka č. 1: Vývoj kriminality od roku 1989 do roku 2010 v České republice

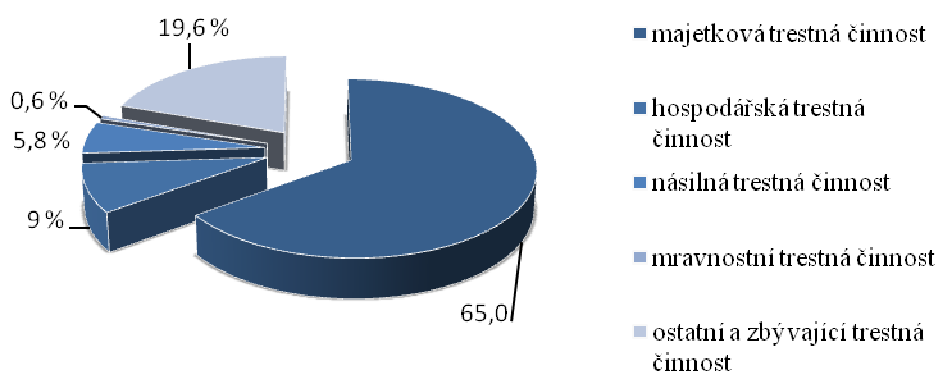
rok	majetková TČ	hospodářská TČ	násilná TČ	mravnostní TČ	ostatní a zbývající TČ	celkem
1989	59 659	13 526	11 956	7 004	28 623	120 768
1993	327 172	18 331	19 925	1 992	31 085	398 505
1998	315 103	36 971	24 193	3 322	46 341	425 930
2000	283 815	37 581	21 922	1 957	46 194	391 469
2001	256 023	35 140	21 514	1 792	44 108	358 577
2002	256 915	40 957	23 457	1 861	49 151	372 341
2003	253 995	31 481	22 179	1 788	48 297	357 740
2004	244 030	33 404	23 559	1 758	48 876	351 629
2005	229 144	43 695	21 675	1 720	47 826	344 060
2006	221 717	39 364	19 177	1 682	54 506	336 446
2007	228 087	37 955	19 728	1 858	69 763	357 391
2008	219 412	32 386	17 946	1 787	72 268	343 799
2009	209 682	29 954	16 641	3 328	73 224	332 829
2010	204 901	28 371	18 285	1 891	61 785	315 233

Zdroj: *Analýza trendů kriminality v roce 2010* [online]. 2011 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://lpxp.sweb.cz/392.pdf>.

Dle statistiky policejních orgánů představovala v roce 1989 hospodářská trestná činnost 11,2%, v roce 2010 klesla hospodářská trestná činnost na 9%. Toto číslo se může na první

pohled zdát zavádějící, neboť nereaguje např. na případné snížení počtu podnikajících subjektů aj. Nejvyšší počet případů hospodářské trestné činnosti (43 695) byl zaznamenán v roce 2005, kdy hospodářská kriminalita dosahovala 12,7%. Naopak nejnižší počet případů hospodářské kriminality po roce 1989 (18 331) byl řešen v roce 1993, kdy hospodářská trestná činnost dosahovala pouze 4,6%.

Graf č. 1: Struktura celkové kriminality v roce 2010

Zdroj: *Analýza trendů kriminality v roce 2010* [online]. 2011 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://lpxp.sweb.cz/392.pdf>.

V roce 2010 bylo evidováno 28 371 případů hospodářské trestné činnosti. Oproti roku 2001 to představuje nárůst o 4,7%. Objasněno bylo 47,2% případů trestné činnosti. Největší zastoupení v páčání hospodářské trestné činnosti podle geografického hlediska, mělo hlavní město Praha s 6 274 případy, za ním následoval Jihomoravský kraj s 3 162 případy a Moravskoslezský kraj s 3 114 případy hospodářské trestné činnosti spáchané v roce 2010. Nejméně hospodářských trestných činů bylo spáchano v roce 2010 na Vysočině a v Karlovarském kraji, kde počet případů hospodářské trestné činnosti nepřesáhl 1 tis. trestných činů.

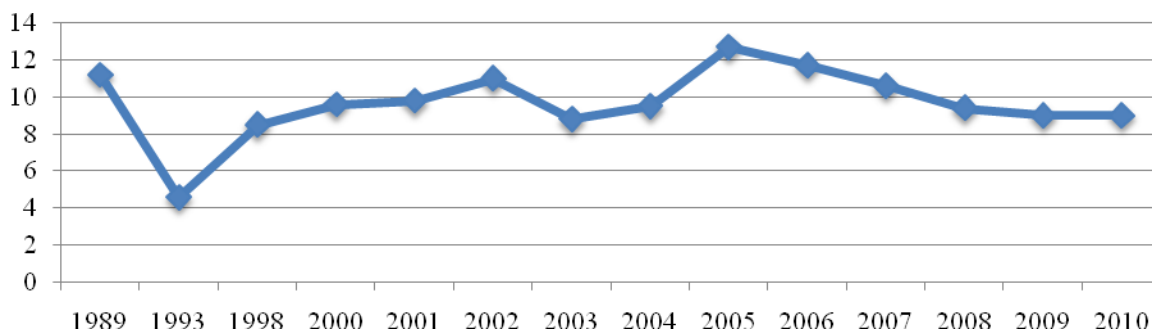
Celkové škody z hospodářské trestné činnosti spáchané v České republice za rok 2010 byly vyčísleny na 14,153 mld. Kč.

Tabulka č. 2: Vývoj hospodářské kriminality od roku 1989 do roku 2010 v České republice v % na celkové trestné činnosti

Hospodářská trestná činnost v %	
1989	11,2
1993	4,6
1998	8,5
2000	9,6
2001	9,8
2002	11
2003	8,8
2004	9,5
2005	12,7
2006	11,7
2007	10,6
2008	9,4
2009	9
2010	9

Zdroj: *Analýza trendů kriminality v roce 2010* [online]. 2011 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://lpxp.sweb.cz/392.pdf>.

Graf č. 2: Vývoj hospodářské kriminality od roku 1989 do roku 2010 v České republice v % na celkové trestné činnosti

Zdroj: *Analýza trendů kriminality v roce 2010* [online]. 2011 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://lpxp.sweb.cz/392.pdf>.

Oběti hospodářské trestné činnosti jsou ve většině případů osoby působící v podnikatelském prostředí, stát, občané a zaměstnanci společností postihnutých hospodářskou trestnou činností.

Občané trpí dopady hospodářské trestné činnosti v přeneseném významu, kdy dochází k úbytku příjmů do státního rozpočtu a nedochází tak k úplnému naplnění příjmové stránky státního rozpočtu. Nejčastěji se jedná o daňové úniky, zneužívání státních prostředků a předražení státních zakázek.

Pachatelé hospodářské trestné činnosti jsou obvykle starší osoby mezi 40-60 lety. V roce 2010 spáchalo hospodářský trestný čin v této věkové kategorii 5 066 osob, následně bylo stíháno nejvíce osob ve věkové kategorii 30-40let a to konkrétně 4 534. Ve věkové kategorii 24-30 let bylo v roce 2010 za hospodářský trestný čin stíháno 2 202 osob.

Tabulka č. 3: Pachatelé hospodářské kriminality podle věkové skupiny za rok 2010

2010	Stíhané osoby celkem	%	Osoby stíhané za hospodářskou kriminalitu	%
0-15 let	1 606	1,40	50	0,34
15-18 let	4 010	3,56	159	0,90
18-20 let	7 059	6,27	385	2,66
20-24 let	14 597	12,97	1 471	10,17
24-30 let	20 852	18,53	2 202	15,23
30-40 let	33 280	29,58	4 534	31,37
40-60 let	28 251	23,06	5 066	35,05
60 a více let	2 822	2,50	586	4,05
celkem osob	112 477	100	14 453	100

Zdroj: *Analýza trendů kriminality v roce 2010* [online]. 2011 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://lpxp.sweb.cz/392.pdf>.

Celkově bylo v roce 2010 stíháno za páchaní hospodářské kriminality 14 453 osob z 112 447 osob stíhaných za trestnou činnost. Z celkového počtu osob stíhaných za hospodářskou trestnou činností bylo 3 947 žen a 1 253 cizinců. V případě žen představuje uvedený počet 27,31% osob stíhaných za hospodářskou kriminalitu. Cizinci se podíleli

na hospodářské kriminalitě v míře 8,67%. Hospodářskou trestnou činnost páchaly převážně osoby dosud netrestané, 68,28%. Opakovaně se jich hospodářského trestného činu dopustilo 31,07%.

Tabulka č. 4: Počet stíhaných a obžalovaných osob z hospodářské trestné činnosti v letech 2005 – 2010 v ČR podle jednotlivých ustanovení zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, resp. zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon

TZ	Počet stíhaných/ obžalovaných osob	2005	2006	2007	2008	2009	2010
TZ § 240	počet stíhaných osob	484	418	492	468	480	460
	počet obžalovaných osob	416	337	419	405	400	390
TZ § 241	počet stíhaných osob	723	559	517	421	352	344
	počet obžalovaných osob	571	443	408	328	282	270
TZ § 251	počet stíhaných osob	151	127	81	92	92	89
	počet obžalovaných osob	119	96	59	71	72	70
TZ § 252	počet stíhaných osob	5	8	1	5	6	4
	počet obžalovaných osob	4	7	0	4	5	3
TZ § 254	počet stíhaných osob	361	318	303	237	211	182
	počet obžalovaných osob	310	281	267	206	184	159

Zdroj: *Analýza trendů kriminality v roce 2010* [online]. 2011 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://lpxp.sweb.cz/392.pdf>.

Porušování právních předpisů v oblasti hospodářské kriminality zastupují nejvíce trestné činy páchané podle §240 Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby. Kdy bylo ročně v průměru za posledních pět let obžalováno z trestné činnosti zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby 395 osob.

Druhý byl nejčastěji v této oblasti porušován §241 Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby. Průměrně za posledních pět let bylo ročně za páchaní této trestné činnosti obžalováno 384 osob.

Z porušování §254 Zkreslování údajů o stavu hospodaření jmění bylo v průměru obžalováno 235 osob ročně, z porušování §251 Neoprávněné podnikání to bylo 82 osob a z porušování §252 Neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry čtyři osoby.

Ve výše uvedené tabulce č. 4 je vidět značný pokles osob stíhaných za neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění. Mírnější pokles lze pozorovat v páchaní trestné činnosti zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění. Naopak porušování právního předpisu zkrácení daně, poplatku a jiné povinné platby se pohybuje stále na přibližně stejné úrovni.

Hospodářská trestná činnost páchaná v roce 2010 byla převážně daňové povahy. Nejčastěji se jednalo o falšování faktur, vystavování fiktivních faktur, krácení daně při nelegálním dovozu tabáku a při výrobě cigaret, pančování ropných produktů, lihovin a jejich následný prodej aniž by byla odvedena spotřební daň. Dále vytváření organizovaných obchodních firem, které zprostředkovávaly fiktivní dovozy a vývozy zboží, které mělo na počátku minimální hodnotu. Vzrostlo rovněž krácení spotřební daně z minerálních olejů. Novodobým hitem v oblasti daňových úniků je obchod s emisními povolenkami a to nejen v České republice, nýbrž v celé Evropské unii.³³

4.4 Příčiny hospodářské kriminality v ČR

Pro boj s hospodářskou kriminalitou je nezbytně nutné nalézt pravé příčiny jejího vzniku a podrobně se jim věnovat.

Obecně se mezi příčiny hospodářské trestné činnosti řadí úspory, nedostatek pocitu viny provázený při spáchání trestného činu, snadnost zapojení se do páchaní trestné činnosti

³³ Analýza trendů kriminality v roce 2010, Institut pro kriminologii a sociální prevenci.

a nízká možnost odhalení. Tyto čtyři základní příčiny páčání hospodářské trestné činnosti vymežil F. Schneider ve své publikaci *Economy in The shadow Europe* (2002).³⁴

V souvislosti s páčáním hospodářské trestné činnosti je nutno rovněž uvést, že hospodářská kriminalita patří do oblasti neoficiální ekonomiky, která je charakteristická ekonomickou trestnou činností. Do neoficiální ekonomiky se řadí např. daňové úniky, hazardní hry, práce na černo apod. V ekonomické teorii i praxi bývá rozlišována neoficiální ekonomika na šedou a černou ekonomiku. Šedou ekonomikou je chápáno takové jednání, které není protiprávní, ale je uskutečňováno na hranici zákona. Černá ekonomika představuje přímo trestnou činnost v oblasti hospodářské kriminality. V dalším textu budu užívat jednotného názvu šedá ekonomika pro označení šedé i černé ekonomiky a to z toho důvodu, že je v terminologii hospodářské trestné činnosti častěji užíván tento souhrnný název.

V souvislosti s příčinami porušování právních předpisů v ekonomice s ohledem na dopad na příjem státního rozpočtu, zdravotní pojišťoven a správy sociálního zabezpečení představují úspory zejména oblast práce osob mimo oficiální ekonomiku. V takovémto případě neodvádí zaměstnavatel ani zaměstnanec daně, poplatky a jiné povinné platby, resp. daň z příjmu, odvody na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění.

Nedostatek pocitu viny souvisí s celkovým postojem společnosti k porušování právních předpisů. Pokud porušování právních předpisů společnost toleruje nebo v mnoha případech podporuje, je velmi složité páčání hospodářské trestné činnosti zabránit. Tolerancí porušování právních předpisů se v tomto případě rozumí např. ztráta pocitu viny páčání trestného činu při práci na černo, tj. bez pracovněprávní smlouvy.

Zapojit se do šedé ekonomiky je velmi snadné, neexistují žádné vstupní bariéry, jako je tomu v případě vstupu na oficiální trh a to jak ze strany zaměstnance i zároveň ze strany zaměstnavatele. Názorným příkladem je opět práce na černo, kdy nejsou po zaměstnanci vyžadovány žádné administrativní úkony. Vztah mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem není právě upraven, tudíž jako by neexistoval. Jak již bylo zmíněno, zapojení se do šedé ekonomiky nevyžaduje žádné velké vynaložení snažení a ba naopak je v současných podmínkách českého právního a ekonomického prostředí pro obě strany, zaměstnavatele i zaměstnance, výhodnější. Tímto výrokem však rozhodně nechci šedou ekonomiku podporovat.

³⁴ SCHNEIDER, Friedrich. *Economy in The shadow Europe*. Visaeurope.com [online]. 2002 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://www.visaeurope.com/en/site_services/search.aspx?terms=Schneider.

Příčinou vzniku hospodářské trestné činnosti je rovněž velmi nízká možnost odhalení trestného činu. Zároveň v případě prokázání trestné činnosti nejsou sazby pokut, resp. výše trestu, natolik demonstrativně odstrašující, aby demotivovala pachatele trestné činnosti.

Z uvedených příčin vzniku hospodářské kriminality lze snadno odvodit, kdo je klíčovým subjektem, který může výši hospodářské trestné činnosti ovlivnit. Tímto subjektem je stát. Stát určuje pravidla a stanovuje zákony, které mají pozitivně působit na osoby při rozhodování o spáchání trestného činu.

V podrobnějším pohledu na příčiny hospodářské kriminality s ohledem na dopad na příjem státního rozpočtu, zdravotní pojišťoven a správy sociálního zabezpečení, které může stát přímo ovlivnit, souvisí zejména vysoké daňové zatížení³⁵, složitá daňová soustava a rozsáhlá státní regulace.

Čím vyšší je daňové zatížení občanů, tím nižší je jejich motivace zapojit se a setrvat v oficiální ekonomice. Při vysokém daňovém břemeni se lidé mnohem častěji zapojují nebo přesouvají do šedé ekonomiky. Zároveň čím složitější je daňový systém, tím větší vzniká prostor pro daňové úniky. Navíc se mohou stát případy, kdy v souvislosti se složitým daňovým systémem lidé ani neví, že se dopouštějí porušování právních předpisů.

V souvislosti s vyšší daňového zatížení občanů je potřeba podívat se na tuto problematiku rovněž z příjmové stránky státního rozpočtu, kdy se vlivem vysokého daňového břemene přesouvají lidé do oblasti šedé ekonomiky a dochází ke snížení příjmů do státního rozpočtu. Nenaplněný státní rozpočet pak následně souvisí s omezením poskytování veřejných statků, např. snížení příspěvků na sociální zabezpečení.

Rozsah regulace, kterou stát upravuje, přímo úměrně snižuje možnost svobodného rozhodování se a vede k porušování právních předpisů. Čím více existuje pravidel, nařízení, licencí, hygienických norem a jiných právních požadavků, tím méně jsou občané motivováni je dodržovat.

Příčinou vzniku šedé ekonomiky, potažmo hospodářské kriminality, jsou i příliš vysoké sociální příspěvky a nevhodně nastavený sociální systém, který umožňuje lidem zapojit se do šedé ekonomiky a zároveň dostávat sociální příspěvky a nechat za sebe platit povinné platby stát.

³⁵ Daňovým zatížením se rozumí i platby sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění, protože mají charakter daně.

Jednou z příčin vzniku hospodářské kriminality, v tomto případě rovněž celkové kriminality, je migrace obyvatelstva. Migrující obyvatelstvo se stěhuje v drtivé většině případů za předpokladu získání lepších podmínek pro život a při hledání možnosti obživy v novém sídlišti jsou často ochotni pracovat za výrazně horších pracovních podmínek a neváhají se zapojit do šedé ekonomiky.

Příčin vzniku hospodářské kriminality existuje celá řada. Snažil jsem se však popsat, dle mého úsudku, ty nejdůležitější, které souvisí s dopadem na příjem státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení v České republice. Osobně se domnívám, že v české společnosti překáží v oblasti snižování hospodářské kriminality netransparentní veřejná správa a vysoké daňové zatížení, které není vykoupeno odpovídajícími veřejnými službami.

Autor publikace *Hospodářská trestná činnost* J. Kuchta rozděluje příčiny hospodářské kriminality do tří základních kategorií³⁶:

1. ekonomické příčiny hospodářské trestné činnosti;
2. organizačně-technické příčiny hospodářské trestné činnosti;
3. sociálně-kulturní příčiny hospodářské trestné činnosti.

Mezi ekonomické příčiny hospodářské trestné činnosti je zařazována přílišná liberalizace hospodářského systému státu, celková hospodářská situace státu, změny ekonomického systému a změny uvnitř samotného systému, liberální pojetí některých forem obchodních společností, nedostatečná práce kontrolních orgánů, globalizace ekonomiky a další.

Organizačně-technické příčiny hospodářské trestné činnosti představuje nízká ochrana ze strany legislativy, nízká možnost vymahatelnosti práva a nečinnost orgánů v této věci činných, přílišná decentralizace moci, omyly a chyby při vyšetřování hospodářské trestné činnosti aj.

Sociálně-kulturní příčiny hospodářské trestné činnosti jsou dle mého názoru charakterizovány celkovou morálkou společnosti, nastavením hodnot občanů státu, nezaměstnanost, chudoba, slabé sociální zabezpečení, životní styl jednotlivce a skupiny, ke

³⁶ KUČHTA, Josef, Jaroslav FENYK, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Hospodářská trestná činnost: multimediální učební text*. 2., dopl. vyd. Brno: Masarykova universita, 2010, 103 s. Multimediální učební text, č. 57. ISBN 978-802-1051-553.

kteře se jedinec hlásí a v neposlední řadě samotná osobnost pachatele hospodářské trestné činnosti.

4.5 Ekonomické dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjem státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení

Ekonomické dopady porušování právních předpisů v ekonomice mají rozsáhlý vliv na velikost příjmové stránky státního rozpočtu, která se následně odráží na kvalitě a rozsahu poskytovaných veřejných služeb.

Dopady porušování právních předpisů v ekonomice nemusí nabývat jenom negativní podobu, existuje i malá skupina pozitivních projevů porušování právních předpisů v ekonomice. Za pozitivní dopad porušování právních předpisů v ekonomice se dá považovat rozvoj podnikání a to v případě, kdy se osoba podnikající v šedé ekonomice rozhodne po úspěšném začlenění se na trh vstoupit do oficiální ekonomiky. Podnikatel tak činí, když je o nabízený produkt nebo službu zájem. Může se jednat např. o tvorbu webových stránek nebo různé služby.

Za pozitivní vliv porušování právních předpisů v ekonomice se dá považovat rovněž fakt, že výtěžek z šedé ekonomiky je z větší části následně spotřebován v oficiální ekonomice a tudíž část nelegálního výtěžku stejně podlehne zdanění a vytvoří příjem do státního rozpočtu.

Z psychologicko-sociálního pohledu se práce v šedé ekonomice, která je součástí hospodářské kriminality, pozitivně projevuje u lidí dlouhodobě nezaměstnaných, kteří by za jiných okolností, kdy by neměli možnost pracovat v oficiální ekonomice, ztratili pracovní návyky a v konečném důsledku by představovali mnohem větší zátěž pro společnost.

Důvodem proč se zabývat ekonomickými dopady porušování právních předpisů v ekonomice na příjem státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení je výše podílu těchto složek na celkovém příjmu státního rozpočtu.

Příjem státního rozpočtu je z více než 90% tvořen daňovými příjmy, z toho tvoří daně z příjmů fyzických a právnických osob přibližně 13% a pojistné na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění 40%.

Tabulka č. 5: Příjmy státního rozpočtu v % za rok 2010

Příjmy státního rozpočtu v procentech	
daňové příjmy	95,97%
nedaňové příjmy	4,03%
Celkem	100,00%
Daňové příjmy	
z toho	
daň z příjmů fyzických osob	6,21%
daň z příjmů právnických osob	6,53%
daň z přidané hodnoty	24,01%
spotřební daně	13,88%
správní a soudní poplatky	0,92%
silniční daň	0,83%
poplatek za používání dálnic a silnic	0,34%
clo	2,85%
daň dědická, darovací a z převodu nemovitosti.	0,81%
pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na SPZ	39,30%
ostatní daňové příjmy	0,30%
Celkem	95,97%

Zdroj: BALOUN, Vladimír. Finanční kriminalita v České republice. 2011³⁷.

Z uvedených údajů vyplývá, že největší zjištěné škody při porušování právních předpisů v ekonomice byly zaznamenány v oblasti krácení daní, kde škoda dosáhla 4 510 534 tis. Kč. Následovala škoda způsobená neodvedením daně, pojistného a příspěvku na sociální zabezpečení a nemocenského pojištění ve výši 203 378 tis. Kč.

³⁷ BALOUN, Vladimír. *Finanční kriminalita v České republice*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Vydavatelství Kufr, 2004, 183 s. ISBN 80-7338-029-3.

Tabulka č. 6: Zjištěná škoda porušování právních předpisů u vybraných trestných činů v tis. Kč za rok 2010

Neoprávněné podnikání	22 269
Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění	99 680
Podvody proti soc. zabezpečení a nemocenskému pojištění	13 485
Krácení daně	4 510 534
Neoprávněné provozování loterie	2
Porušování předpisů o nálepkách	4 832
Neodvedení daně, pojistného a příspěvku na sociální zab. a nemoc. poj.	203 378

Zdroj: *Analýza trendů kriminality v roce 2010* [online]. 2011 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://lpxp.sweb.cz/392.pdf>.

4.5.1 Zajištěné majetkové hodnoty Policií České republiky

Zajišťování majetku v rámci přípravného řízení je dynamický proces a na objem zajištěného majetku je tedy třeba hledět jako na hodnotu neustále se měnící tak, jak s tímto majetkem disponují orgány činné v trestním řízení (tzn., že se majetek zajišťuje, zajištění se omezuje či ruší a teprve zbývající část majetku je možno využít k náhradě škody u poškozených fyzických nebo právnických osob včetně těch, které zastupují zejména fiskální zájmy České republiky). V každé problematice je důležité statisticky podchytit její výsledky a není tomu jinak ani u problematiky provádění finančního šetření nebo zajišťování hodnot na majetku v rámci trestního řízení. U všech uvedených trestných činů pachatel trestného činu páchá trestnou činnost za účelem zisku (výnosu z trestné činnosti) pro sebe nebo jiného a je velmi důležité tyto zisky rychle a efektivně vyhledat, zajistit a odčerpat. Pokud se nepodaří zajistit výnos z trestné činnosti, měly by orgány činné v trestním řízení zajistit náhradní hodnoty na legálním majetku pachatele nebo jiných osob a současně po celou dobu zvažovat možnost a důvody zajištění majetkových hodnot pro účely uspokojení nároku poškozeného.

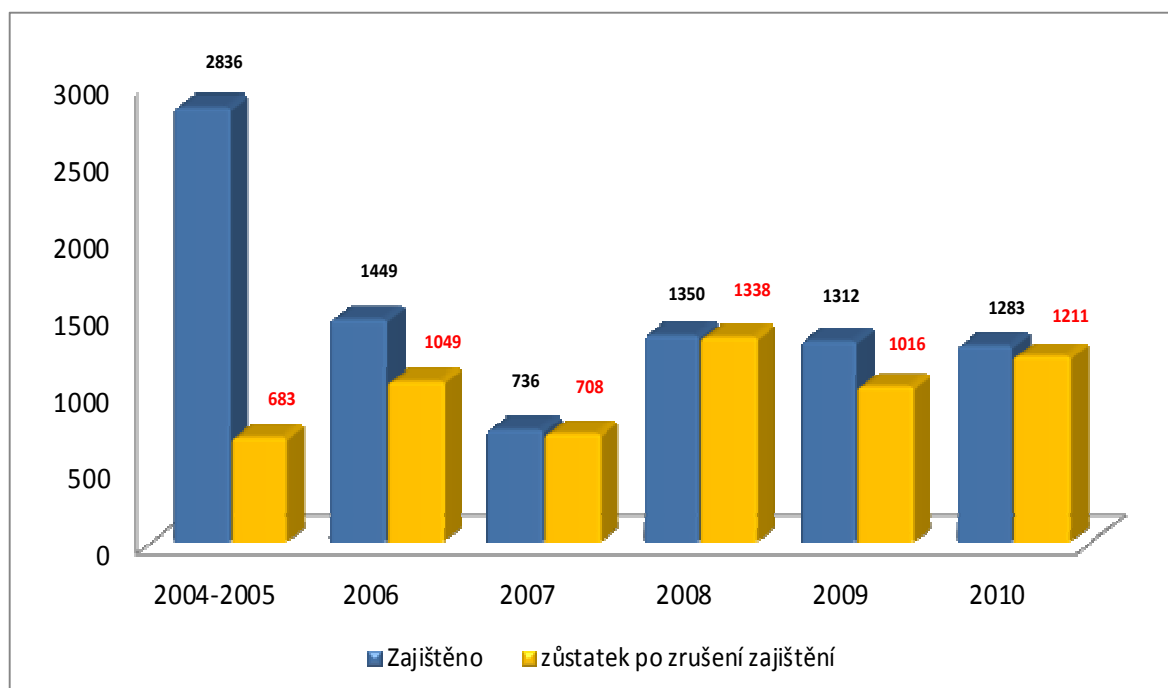
Vývoj zajištění majetkových hodnot pro účely uspokojení nároku poškozeného, zůstatek zajištěné hodnoty po zrušení zajištění, celková způsobená škoda a jejich vzájemný procentuální poměr od roku 2004 je uveden v následující tabulce.

Tabulka č. 7: Porovnání celkové způsobené škody trestnou činností a zajištěných majetkových hodnot Policií ČR za jednotlivá období 2004 až 2010 v milionech Kč

Rok	Zajištěné hodnoty	Zůstatek zajištěné hodnoty po zrušení zajištění	Celková způsobená škoda	Procentuální poměr
2004-2005	2 836,0	683,0	42 984	6,60
2006	1 449,0	1 049,0	24 269	5,97
2007	736,0	708,0	22 782	3,23
2008	1 350,0	1 338,0	31 625	4,27
2009	1 312,0	1 016,0	26 012	5,04
2010	1 283,0	1 211,0	24 103	5,32

Zdroj: DVORŠČÍK, Marian. Závěrečná zpráva k problematice výnosů a praní peněz. 2012.³⁸

Graf č. 3: Porovnání zajištěných majetkových hodnot za období od roku 2004 do roku 2010 - hodnoty uvedeny v milionech Kč

Zdroj: DVORŠČÍK, Marian. Závěrečná zpráva k problematice výnosů a praní peněz. 2012.

³⁸ DVORŠČÍK, Marian. Závěrečná zpráva k problematice výnosů a praní peněz. Praha, 2012, Policie České republiky, ÚOKFK SKPV, Č.j:OKFK-234-1/ČJ-2012-200202

Jak vyplývá z předchozí tabulky a grafu, stagnovala problematika s drobnými výkyvy na zajištěném objemu v hodnotě přesahující drobně jednu miliardu Kč a roky 2009 a 2010 se ve výsledcích příliš neliší. Tyto dva roky dobře ilustrují stav, ve kterém se problematika nacházela před přijetím systémových opatření.

Jednoznačně lze konstatovat, že se podařilo zajistit malé množství majetku, neboť finanční šetření bylo prováděno v minimální míře. Jedním z důvodů malé výslednosti v rámci zajišťování výnosů z trestné činnosti byla i skutečnost, že specialistů na provádění finančního šetření bylo málo a taktéž kontrola a manažerská odpovědnost byla na nízké úrovni. Na základě těchto neuspokojivých výsledků byl pracovníky Odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ve spolupráci s metodickým pracovištěm ÚOKFK SKPV na konci roku 2010 vypracován strategický materiál k problematice výnosů z trestné činnosti. Tento materiál byl následně schválen ministrem vnitra.

Boj proti legalizaci výnosů je velmi podrobně sledován a hodnocen na mezinárodním poli. V loňském roce proběhla v České republice kontrola výboru Moneyval /výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz, tzv. Moneyval (PC-R-EV)/, který byl vytvořen v roce 1998 při Radě Evropy a který organizuje tzv. vzájemná hodnocení členských zemí, zaměřená právě na oblast potírání legalizace výnosů z trestné činnosti. Kontrola pro Českou republiku nedopadla příliš pozitivně. V oblasti vyhledávání a zajišťování výnosů se hodnotící komise vyjádřila negativně ke stavu statistiky, zejména z hlediska její neprovázanosti s činností ostatních článků – státní zastupitelství a soudy, a neschopnosti získat informace o objemu výnosů. Tato zpráva hodnotila období od roku 2005 až 2010.

4.5.2 Nedoplatky na daních, sociálním zabezpečení a zdravotním pojištění

Odvedené platby sociálního pojištění jsou příjmem státního rozpočtu. Na druhé straně platby zdravotního pojištění představují příjmy zdravotních pojišťoven. Avšak vzhledem k tomu, že rozpočty zdravotních pojišťoven jsou schvalovány vládou ČR a v tzv. dohodovacím řízení o ceně zdravotní péče mezi lékaři a nemocnicemi a zdravotními pojišťovnami a státem, řadí se mezi povinné platby.

Vyměřovacím základem pojistného na zdravotní pojištění je úhrn příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob a nejsou od této daně osvobozeny, a které zaměstnanci zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se

zaměstnáním (plnění v peněžní i nepeněžní formě a jiné výhody poskytnuté zaměstnavatelem). Zdravotní pojištění se musí odvádět alespoň z minimální mzdy. Pokud je tedy vyměřovací základ zaměstnance nižší než minimální mzda, je zaměstnanec povinen doplatit zdravotní pojišťovně prostřednictvím svého zaměstnavatele pojistné ve výši 13,5 % z rozdílu těchto základů. Pokud má zaměstnanec více zaměstnavatelů, je povinen doplatit pojistné prostřednictvím toho zaměstnavatele, kterého si zvolí, a to vždy s odvodem pojistného v následujícím kalendářním měsíci. Pokud je ale vyměřovací základ nižší z důvodů překážek na straně organizace, je tento rozdíl povinen doplatit zaměstnavatel. Sazba pojistného na zdravotní pojištění je stanovena tak, že z vyměřovacího základu se odvádí 13,5%. Jednu třetinu (tedy 4,5%) hradí zaměstnanec, zbývající dvě třetiny (tedy 9%) hradí zaměstnavatel ze svých prostředků.

Vyměřovacím základem pojistného na sociální pojištění je úhrn příjmů, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob a nejsou od této daně osvobozeny, a které zaměstnanci zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním, které zakládá účast na nemocenském nebo jen na důchodovém pojištění (plnění v peněžní i nepeněžní formě a výhody poskytnuté zaměstnavatelem). Sazby pojistného na sociální pojištění pro rok 2010 činily u zaměstnance 6,5%, na nemocenské pojištění 0%, důchodové pojištění 6,5%, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti 0%. U zaměstnavatele se jednalo o 25%, dále pak na nemocenské pojištění 2,3%, důchodové pojištění 21,5% a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti 1,2%.

Aby si mohl zaměstnavatel od sociálního pojištění odečíst polovinu náhrady mzdy vyplacenou zaměstnancům, tak musel odvádět na sociálním pojištění v roce 2010 26% z vyměřovacího základu, z toho 3,3% na nemocenské pojištění, 21,5% na důchodové pojištění a 1,2% na státní politiku zaměstnanosti. Tuto možnost však měli pouze zaměstnavatelé s počtem zaměstnanců 25 a méně, kteří si tuto možnost pro rok 2010 zvolili.

Daňové nedoplatky jsou rozdílem mezi daní, která měla být zaplacená a skutečně odvedenou částkou na daň. Nedoplatkem je také daň, kterou doměřil správce daně poplatníkovi a příslušenství daně jako je penále, pokuty, úrok nebo náklady řízení.

Tabulka č. 8: Přehled nedoplatků daňových příjmů v letech 2008-2010 v mld. Kč

	Rok 2008	I.-II. Q. 2009	Rok 2009	I.-II. Q. 2010
Celkové nedoplatky	164,9	172,0	167,2	173,8
z toho:				
DPH	47,4	49,0	49,7	53,9
SD	7,7	7,5	7,7	7,4
DPPO	17,7	20,3	16,7	18,9
DPFO	19,4	19,7	18,4	19,7
daň z převodu nemovitostí	3,8	3,6	3,5	3,4
ost. příjmy, odvody a poplatky	7,3	6,2	6,0	4,6
clo	0,5	0,5	0,5	0,6
pojistné na soc. zabezpečení	55,8	59,9	59,7	60,1
v tom:				
nedoplatky nových daní	162,2	169,7	164,9	171,6
nedoplatky starých daní	2,7	2,4	2,3	2,2
v tom:				
nedoplatky evid. ÚFO	100,5	103,4	98,4	105,0
nedoplatky evid. ČSSZ	55,8	59,9	59,7	60,1
nedoplatky evid. celními orgány	8,6	8,7	9,1	8,8

Zdroj: Přehled vývoje nedoplatků daňových příjmů veřejných rozpočtů. Mfcr.cz [online]. 2010 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: www.mfcr.cz.

Orgány, které spravují daňové nedoplatky, jsou územní finanční orgány, Česká správa sociálního zabezpečení a celní orgány. Finanční orgány tvořilo v roce 2010 celkově 8 finančních ředitelství a 199 finančních úřadů.

V červnu roku 2010 dosáhly daňové nedoplatky celkové výše 173,8 mld. Kč. Z toho tvořily nové daňové nedoplatky 171,6 mld. Kč, což představuje meziroční růst o 1,9 mld. Kč (1,1%) a staré daňové nedoplatky ve výši 2,2 mld. Kč. Největší podíl daňových nedoplatků zaznamenaly finanční orgány³⁹ a to ve výši 105 mld. Kč, tj. 60,4% z celkové výše nedoplatků. Druhý největší podíl nedoplatků evidovala Česká správa sociálního zabezpečení⁴⁰, kde nedoplatky dosáhly výše 60,1 mld. Kč (34,6% z celkového počtu nedoplatků). Celní orgány v oblasti daní zaznamenaly nedoplatky ve výši 8,8 mld. Kč, tj. 5%.

Oproti roku 2009 se zvýšily nedoplatky v oblasti daně z přidané hodnoty a to o 2,5 procentního bodu. Naopak snížení bylo zaznamenáno v nedoplatcích na daních z příjmů

³⁹ Finanční orgány spravují nedoplatky daňových příjmů.

⁴⁰ Česká správa sociálního zabezpečení se stará o správu nedoplatků na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

právníků osob (o 0,9 procentního bodu) a v oblasti nedoplatků pojistného na sociální zabezpečení (o 0,2 procentního bodu).

Tabulka č. 9: Přehled nedoplatků na dani podle jednotlivých finančních ředitelství

Finanční ředitelství	Nedoplatky k 30.6.2010 v mld. Kč	Podíl na celkové výši nedoplatků v %	Meziroční změna	
			v mld. Kč	podílu v p.b.
hl. m. PRAHA	36,13	34,42	3,47	2,84
PRAHA	8,26	7,87	-1,44	-1,51
ČESKÉ BUDĚJOVICE	2,70	2,58	0,01	-0,03
PLZEŇ	6,40	6,09	-0,19	-0,27
ÚSTÍ NAD LABEM	15,34	14,61	-0,29	-0,49
HRADEC KRÁLOVÉ	5,35	5,10	0,17	0,09
BRNO	22,05	21,00	-0,50	-0,80
OSTRAVA	8,75	8,33	0,31	0,17
CELKEM	104,98	100,00	1,54	0,00

Zdroj: Přehled vývoje nedoplatků daňových příjmů veřejných rozpočtů. Mfcr.cz [online]. 2010 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: www.mfcr.cz.

V 1. pololetí roku 2010 bylo vymáhání pohledávek ztíženo zejména vlivem hospodářské krize, kdy došlo k nárůstu platební neschopnosti. Část dlužníků je zároveň předlužena a není možno dluh vymáhat, roste také počet případů, kdy nelze dlužníky dohledat nebo je kontaktovat. V tomto případě se jedná především o osoby, které jsou přihlášeny k pobytu u místních obecních nebo městských úřadů.

Pohledávky za nedoplatky na sociální zabezpečení vymáhá Česká správa sociálního zabezpečení skrze správní nebo soudní řízení. Nejběžnějším způsobem vymáhání pohledávek ČSSZ je obstavení účtu nebo zabavení majetku dlužníka.

Pojistné na sociální zabezpečení je v České republice vybíráno od jejího vzniku v roce 1993. Od této doby dosáhla výše nedoplatků na pojistném a jejím příslušenství, jak již bylo výše zmíněno, 60,1 mld. Kč (stav k 30. 6. 2010). Z této částky tvořily nedoplatky na pojistném 52,4% (31,5 mld. Kč) a nedoplatky na příslušenství 47,6% (28,6 mld. Kč). Oproti roku 2009 představuje stav nedoplatků ke konci června 2010 zvýšenou míru o 142 mil. Kč.

Nutno ještě podotknout, že pojistné na sociální zabezpečení má charakter pravidelného příspěvku, tj. pojistného a platby, které je obvykle placeno v měsíčních zálohách. Pojistné na sociální zabezpečení obsahuje platby na nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Tabulka č. 10: Stav nedoplatků na pojistném v roce 2009 a v roce 2010 v tis. Kč

Region	k 30. 6. 2009	k 30. 6. 2010
Praha	13 504 924,74	14 068 880,84
Střední Čechy	4 390 318,42	4 222 739,89
České Budějovice	1 275 182,49	1 281 069,05
Plzeň	3 897 661,23	3 870 998,01
Ústí nad Labem	7 973 319,61	7 548 556,71
Hradec Králové	4 459 427,83	4 333 890,44
Brno	12 639 334,65	12 744 527,69
Ostrava	11 785 186,91	11 997 569,88
Celkem	59 925 355,88	60 068 232,51

Zdroj: Přehled vývoje nedoplatků daňových příjmů veřejných rozpočtů. Mfcr.cz [online]. 2010 [cit. 2012-03-06].
Dostupné z: www.mfcr.cz.

Tabulka č. 11: Nedoplatky na pojistném a příslušenství v roce 2009 v roce 2010 v tis. Kč v závislosti na typu plátce

Typ plátce	k 30. 6. 2009	k 30. 6. 2010
Zaměstnavatelé	48 307 883,54	47 015 047,25
Osoby samostatně výdělečně činné	11 617 472,33	13 053 185,26
Celkem	59 925 355,87	60 068 232,51

Zdroj: Přehled vývoje nedoplatků daňových příjmů veřejných rozpočtů. Mfcr.cz [online]. 2010 [cit. 2012-03-06].
Dostupné z: www.mfcr.cz.

Z tabulky je patrné, že největší podíl na nedoplatcích na pojistném a příslušenství mají zaměstnavatelé. Za povšimnutí stojí meziroční pokles nedoplatků v případě zaměstnavatelů a na druhé straně meziroční vzrůst nedoplatků osob samostatně výdělečně činných.

Tabulka č. 12: Nedoplatky na pojistném a příslušenství v roce 2009 v roce 2010 v tis. Kč v závislosti na typu plátce

Typ plátce	k 30. 6. 2009	k 30. 6. 2010
Odhlášení plátci	33 186 700,05	33 993 849,54
Neodhlášení plátci	25 447 203,72	23 356 197,88
Splátkový režim	1 291 452,11	2 718 185,09
Celkem	59 925 355,88	60 068 232,51

Zdroj: Přehled vývoje nedoplatků daňových příjmů veřejných rozpočtů. Mfcr.cz [online]. 2010 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: www.mfcr.cz.

Jak již bylo výše zmíněno, do oblasti povinných státem vymezených odvodů patří rovněž platby na zdravotní pojištění.

Počet osob, kterým vznikají nedoplatky na zdravotním pojištění, se v průběhu let drží přibližně na stejné úrovni a podíl na zvyšujícím se celkovém nedoplatku má především zákonné ustanovení platby nejprve pokut a až následně po té samotné dlužné částky. Lidé se tímto způsobem často dostávají do „začarovaného kruhu“, kdy nedokážou při placení penále splácet neustále narůstající dlužnou částku.

Všeobecná zdravotní pojišťovna uvádí, že z povinných plateb pojistného se podaří vybrat 96-97%, což je standardní úroveň v celé Evropské unii. V roce 2011 se podařilo vybrat u plátců typu zaměstnavatele dokonce 99,28% plateb zdravotního pojištění.⁴¹

V případě, že dojde k situaci, ve které zaměstnavatel neodvede za své zaměstnance povinné platby a přitom je srazil zaměstnancům z příjmu, mají zaměstnanci právo na zdravotní péči v rozsahu, v jakém ji garantuje stát.

Stát platí zdravotní pojištění za nezaopatřené děti, poživitele důchodů, ženy na mateřské a rodičovské dovolené a osoby pobírající peněžitou pomoc v mateřství podle předpisů o nemocenském pojištění, příjemci rodičovského příspěvku, uchazeči o zaměstnání, osobám pobírající dávku pomoci v hmotné nouzi a osoby s nimi společně posuzované, a to za podmínky, že nejsou podle potvrzení plátce dávky pomoci v hmotné nouzi

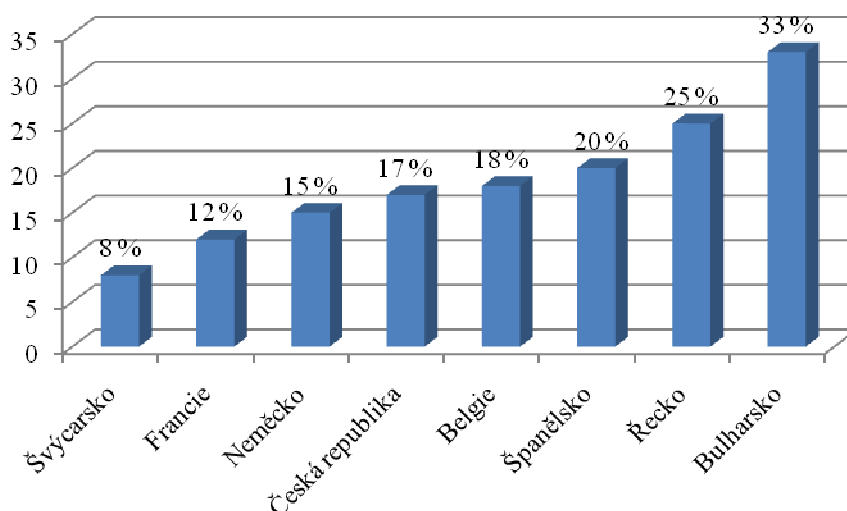
⁴¹ *Efektivní výběr a vymáhání pojistného*. Vzp.cz [online]. 27. 11. 2011 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://www.vzp.cz/platci/aktuality/efektivni-vyber-a-vymahani-pojistneho?segment=stat>.

v pracovním ani obdobném vztahu ani nevykonávají samostatnou výdělečnou činnost, nejsou v evidenci uchazečů o zaměstnání a nejde o poživatele starobního důchodu, invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, vdovského nebo vdoveckého důchodu, ani o poživatele rodičovského příspěvku nebo o nezaopatřené dítě, osoby, které jsou závislé na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), osoby pečující o osoby závislé na péči jiné osoby ve stupni II, III anebo stupni IV a osoby pečující o osoby mladší 10 let, které jsou závislé na péči jiné osoby ve stupni I, osoby konající službu v ozbrojených silách, s výjimkou vojáků z povolání, a osoby povolane k vojenskému cvičení, osoby ve výkonu zabezpečovací detence nebo vazby nebo osoby ve výkonu trestu odnětí svobody, mladiství, umístění ve školských zařízeních pro výkon ustavní výchovy a ochranné výchovy, osoby celodenně, osobně a řádně pečující alespoň o jedno dítě do 7 let věku nebo nejméně o dvě děti do 15 let věku, osoby, které jsou invalidní ve třetím stupni nebo které dosáhly věku potřebného pro nárok na starobní důchod, avšak nesplňují další podmínky pro přiznání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně nebo starobního důchodu, osoby s trvalým pobytem na území ČR, příjemci dávek nemocenského pojištění, za které není plátcem pojistného zaměstnavatel ani stát, které neplatí pojistné ani jako osoby samostatně výdělečně činné, osoby vykonávající dlouhodobou dobrovolnickou službu, cizince, kterým bylo uděleno oprávnění k pobytu na území ČR za účelem poskytnutí dočasné ochrany podle zvláštního právního předpisu, pokud nemají příjmy ze zaměstnání nebo ze samostatné výdělečné činnosti, žadatelé o udělení azylu a jeho dítě narozené na území, cizinec, jemuž bylo uděleno vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu, a jeho dítě narozené na území, pokud nemají příjmy ze zaměstnání nebo ze samostatné výdělečné činnosti a to ve výši 13,5% z vyměřovacího základu.⁴²

Nutno rovněž podotknout, že díky zvyšujícím se sazbám daní se zvyšuje i podíl šedé ekonomiky na celkovém HDP státu. V Evropské unii se pohybuje podíl šedé ekonomiky na HDP členských států mezi 8 - 30%. V České republice mají největší podíl na šedé ekonomice lidé pracující na hlavní pracovní poměr, a kteří zároveň vykonávají vedlejší činnost, ze které neodvádějí daně a jiné povinné platby.

⁴² *Za koho platí pojistné stát.* Vzp.cz [online]. 27. 11. 2011 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://www.vzp.cz/platci/povinnosti-platcu-pojistneho/stat>.

Graf č. 4: Podíl šedé ekonomiky na HDP státu v %

Zdroj: Češi skrývají v šedé ekonomice přes půl bilionu. *Zpravy.e15.cz* [online]. 29. 7. 2011 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/ekonomika/cesi-skrývaji-v-sede-ekonomice-pres-pul-bilionu-685935>.

Česká republika zaznamenala v roce 2010 podíl šedé ekonomiky na HDP státu ve výši 17%, které se projevily ve snížení příjmů státního rozpočtu o 565 mld. Kč s tím, že HDP České republiky v roce 2010 byl 3 667,6 mld. Kč.

4.6 Možnosti řešení hospodářské kriminality v ČR

Začít bojovat ať už jakýmkoliv problémem se vždy vyplatí od původce jeho vzniku. Z tohoto důvodu při řešení hospodářské kriminality budeme vycházet ze stávajících příčin, kterými jsou úspory, nedostatek pocitu viny, snadnost zapojení se do páchaní trestné činnosti a nízká možnost odhalení.

Jako základní způsob jak řešit hospodářskou kriminalitu se nabízí rovněž zvyšování trestů. Existuje ještě celá řada dalších možností jak řešit hospodářskou kriminalitu. Jedná se např. o optimalizaci daňové zátěže a odpovídající sociální zabezpečení.

Zvýšení rizika odhalení páchaní trestné činnosti a následně zvýšený trest přispívají ke snížení výskytu šedé ekonomiky. Hrozba postihu za hospodářskou trestnou činnost

by měla převažovat nad výhodami z účasti na šedé ekonomice a zároveň by měla být nákladově vyšší než příjem z šedé ekonomiky.

K potírání hospodářské trestné činnosti přispěje rovněž výraznější provázanost mezi orgány státní správy, které díky lepší výměně informací budou pružněji pracovat.

Výše daňového zatížení přímo úměrně souvisí s rozhodováním o spáchání trestné činnosti. Je-li sazba daní a jiných povinných plateb příliš vysoká jsou subjekty demotivovány k legální činnosti a uchylují se spíše k páčání trestné činnosti. Nelze však zároveň říci, že pokud bude výše daní a jiných povinných plateb optimalizována dojde k vymizení hospodářské kriminality. Nastane pouze situace, kdy bude oficiální ekonomika stabilizována a nedojde k dalšímu růstu hospodářské trestné činnosti. Úkolem státu, resp. řídicích orgánů je šedou ekonomiku udržovat v přijatelné míře, která nebude zatěžovat oficiální ekonomiku.

Vztahem míry daňové zátěže a výší výnosu z daní se zabývá Lafferova křivka, ze které je patrné, že výše daňových výnosů a míra zdanění spolu nepřímou souvisí. Tím je myšleno, že pokud chce stát dosáhnout maximálního příjmu z daní, nemůže tak činit bez omezení. Výše zdanění může dosáhnout pouze určité úrovně. Po dosažení této úrovně klesá ekonomická aktivita a otevírá se prostor pro šedou ekonomiku.

Optimalizací daňového zatížení se zabývají daňové reformy. Současná daňová reforma, která by měla začít platit od roku 2015, zruší stávající superhrubou mzdu s daňovým zatížením 15% a stanoví 19% zdanění příjmů fyzických osob vypočteného na základě hrubé mzdy. Pojistné na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění budou nově stanoveny na 6,5% pro zaměstnance i živnostníky. Což představuje nárůst plateb zdravotního pojištění o 2%. Naopak zaměstnavatelé za své zaměstnance budou odvádět na pojistné o 1,5 procentního bodu méně než doposud, bude zavedena daň z úhrnu mezd na úrovni 32,5%. Maximální výše sociálního pojištění bude snížena na čtyřnásobek průměrné mzdy.

Dále bude například osvobozen od daně příjem z vedlejší činnosti do 30 000Kč za rok a vejde v platnost ustanovení o odvodu loterijních firem, které budou odvádět 20% z rozdílu mezi vsazenou částkou a vyplacenou výhrou. Obce z odvodu z výherních automatů získají čtyři pětiny a 30% z ostatních typů hazardu (např. loterie, sázkový hry v kasinu aj.), zbývající část odvodu bude příjmem státu. To je jen krátký výčet toho, co nám nová daňová reforma

přinese. Cílem je však na transparentním příkladu uvést konkrétní možnosti řešení hospodářské kriminality.⁴³

Další možností jak řešit hospodářskou kriminalitu je snížení státní regulace a její zkvalitnění. Měly by být prováděny častější kontroly a zvýšen dohled nad dodržováním právních předpisů. S tím úzce souvisí zkvalitnění práce úřadů, policie, soudů a dalších státních orgánů.

Někteří autoři zastávají názor, že k oslabení hospodářské trestné činnosti stačí kvalitní regulace a lepší vymahatelnost práva.

Poslední léta doprovázela ekonomiku České republiky, a nejen její, hospodářská krize. V období krize klesají daňové příjmy a zvyšují se sociální transfery. V roce 2010, kdy hospodářská krize zmítala celým světem, přišel expremiér Jan Fischer s dokumentem „Východiska z krize“, který představoval možnosti řešení krize v krátkodobém a střednědobém horizontu. V oblasti daňové politiky navrhoval omezení náhlých a častých změn zdanění nastavením dlouhodobého rámce (návrh principů dlouhodobé daňové politiky), snížení administrativní a finanční náročnosti obsluhy daňového systému jak na straně státu, tak na straně podnikatelů, omezení šedé ekonomiky a harmonizace základů daně a pojistného. Ve sféře sociální politiky navrhl zpracování analýzy systému sociálních služeb, zejména jeho financování a změnu organizování veřejné služby s účastí osob pobírajících dávky. Dále snížení daňového zatížení práce vykoupené zvýšením spotřebních daní.⁴⁴

Samostatnou kapitolu o možnostech řešení hospodářské kriminality by mohla tvořit vůbec prevence jejího vzniku. Státní orgány by se měly zabývat otázkou jak motivovat lidi aby se šedé ekonomice vyhýbali a účastnili se oficiální ekonomiky. Navíc vzhledem k tomu, že klíčovým aspektem hospodářské kriminality je selhání lidského činitele by se měl stát v boji proti hospodářské kriminalitě zaměřovat na zlepšení celkové morálky ve společnosti, na rozvíjení vnitropodnikové etiky, zavést povinná školení o zabránění podvodů a další.

⁴³ Novinky.cz. *PŘEHLED: Jaké změny přinese daňová reforma* [online]. 27. 12. 2011 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/254568-prehled-jake-zmeny-prinese-danova-reforma.html>.

⁴⁴ *Hlavní body Fischerova "Východiska z krize"*. Byznys.ihned.cz [online]. 15. 1. 2010 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-39938810-hlavni-body-fischerova-vychodiska-z-krize>.

5. Shrnutí výsledků zkoumání

Problematika porušování právních předpisů v ekonomice se dotýká každé společnosti a záleží jenom na kvalitě a rozsahu státní regulace, od jaké míry bude na ekonomiku státu negativně působit.

Platná právní úprava v oblasti problematiky porušování právních předpisů v ekonomice na příjem do státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení je upravena v několika pramenech práva. Hlavní zdroj práva představuje zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti a zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Dále je porušování právních předpisů v této oblasti obsaženo v zákoně č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a v zákoně č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění. Právní úprava v oblasti porušování předpisů v ekonomice a jeho dopadu na příjem do státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení je rovněž zakotvena v některých ustanoveních zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v zákoně č. 6/1993 Sb., o České národní bance a v zákoně č. 21/1992 Sb., o bankách. V případě porušení předchozích právních předpisů nastupuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád.

Při zkoumání hospodářské kriminality jsem narazil na rozdílné definování pojmu hospodářská kriminalita různými autory. Po důkladném prozkoumání se však přikláním k definici Chmelíka, který ve své publikaci Úvod do hospodářské kriminality (2005) definuje hospodářskou kriminalitu jako zaviněné (společensky nebezpečné) jednání popsané ve zvláštní části trestního zákona, poškozující nebo ohrožující hospodářský pořádek, systém ekonomických a souvisejících právních vztahů, jejich fungování, práva a oprávněné zájmy subjektů těchto vztahů a dále takové jednání, které je možné podřadit pod některou ze skutkových podstat trestných činů popsanych ve zvláštní části trestního zákona a které je namířené proti hospodářské aktivitě ekonomického subjektu, zejména ve sféře podnikatelské. Z definice jasně vyplývá, že za hospodářskou kriminalitu jsou považovány trestné činy spáchané při podnikání.

S ohledem na porušování právních předpisů v ekonomice v oblasti příjmů do státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení je nutno rovněž vymezit,

co vlastně příjmy státního rozpočtu představují. Zároveň jsem vymezil pojem daň, který s danou problematikou úzce souvisí.

Příjmovou stránku státního rozpočtu tedy tvoří pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, nedaňové příjmy a kapitálové příjmy. Z nejobecnějšího hlediska lze příjmy státního rozpočtu rozdělit rovněž na daně přímé a nepřímé, sociální pojištění, Evropské fondy a ostatní. Státní rozpočet má podobu zákona a je sestavován na každý následující kalendářní rok.

Daň je definována jako povinná zákonem stanovená suma vyjádřená v penězích. Fyzická nebo právnická osoba má povinnost odvádět částku stanovenou zákonem ze svých příjmů, ze zdanitelných činností, ze zdanitelných výrobků, z převodu nebo přechodu majetku nebo na základě dalších uzákoněných skutečností. Správou daní a poplatků se zabývá zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků.

Vrátím se ale k vymezení platné právní úpravy předpisů v ekonomice na příjem do státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení, které je vymezeno v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a v zákoně č. 141/1961 Sb., trestní řád.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník se věnuje hmotnému trestnímu právu. Obsahově se dotýká porušování právních předpisů v ekonomice s dopadem na příjmy do státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení se zejména v § 240 Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, §241 Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby, §243 Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení, §245 Padělání a pozměňování předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětu dokazujících splnění poplatkové povinnosti, v § 251 Neoprávněné podnikání, v §252 Neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry a v § 254 Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění.

Pojistné na sociální zabezpečení upravuje zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Pojistné představuje jednu z položek příjmů státního rozpočtu, stejně jako penále dle §20, přírážka k pojistnému na sociální zabezpečení dle §21 a pokut dle §22.

Platba pojistného na sociální zabezpečení je pravidelná v čase vymezená, na základě které je následně poskytováno sociální zabezpečení. Výše platby pojistného je určena

na základě procentní sazby z vyměřovacího základu za rozhodné období. Osoby, které jsou povinny odvádět pojistné, jsou vymezeny v § 3 zákona č. 589/1992 Sb.

Pojistné na zdravotní pojištění představuje rovněž povinnou pravidelnou platbu určenou k úhradě zdravotní péče, která je ustanovena v zákoně č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění. Platba pojistného je odváděna na účet Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky či jiné zdravotní pojišťovny, která spravuje všeobecné zdravotní pojištění.

Odvedené platby sociálního pojištění jsou příjmem státního rozpočtu. Na druhé straně platby zdravotního pojištění představují příjmy zdravotních pojišťoven.

S oblastí porušování právních předpisů v ekonomice na příjem do státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení souvisí rovněž zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník; zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance a zákon č. 21/1992 Sb., o bankách.

Nyní se přesuneme do praktické části diplomové práce, ve které se odráží teoretické vymezení právních ustanovení souvisejících s negativním vlivem porušování právních předpisů v ekonomice na příjem státního rozpočtu, sociálního pojištění a zdravotního zabezpečení v České republice.

Vývoj hospodářského života na území České republiky byl v minulosti velmi ovlivněn vládnoucí autoritou, která v rámci zajištění státu považovala hospodářské trestné činy za zvláště nebezpečné delikty proti společnosti. Po roce 1989, kdy došlo k transformaci centrálně orientované ekonomiky na tržní, došlo k uvolnění hospodářského života, se kterým se zároveň váže vzrůst hospodářské kriminality. Dle statistiky policejních orgánů představovala v roce 1989 hospodářská trestná činnost 11,2%.

V roce 2010 bylo evidováno 28 371 případů hospodářské trestné činnosti, což oproti roku 2001 představuje nárůst o 4,7%. Celkové náklady hospodářské trestné činnosti spáchané v České republice za rok 2010 byly vyčísleny na 14,153 mld. Kč.

Největší zastoupení v páčání hospodářské trestné činnosti bylo zaznamenáno v hlavním městě Praha s 6 274 případy, za ním následoval Jihomoravský kraj s 3 162 případy a Moravskoslezský kraj s 3 114 případy hospodářské trestné činnosti spáchané v roce 2010.

Nejméně hospodářských trestných činů bylo evidováno na Vysočině a v Karlovarském kraji, kde počet případů hospodářské trestné činnosti nepřesáhl 1 tis. trestných činů.

Celkově bylo v roce 2010 stíháno za páchaní hospodářské kriminality 14 453 osob z celkového počtu 112 447 osob stíhaných za trestnou činnost. Pachatelé hospodářské trestné činnosti jsou obvykle starší osoby mezi 40-60 lety. V roce 2010 spáchalo hospodářský trestný čin v této věkové kategorii 5 066 osob, následně ve věkové kategorii 30-40 let 4534 osob.

Porušování právních předpisů v oblasti hospodářské kriminality zastupují nejvíce trestné činy páchané podle §240 Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, dále podle §241 Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby a porušování §254 Zkreslování údajů o stavu hospodaření jmění.

Hospodářská trestná činnost páchaná v roce 2010 byla převážně daňové povahy. Nejčastěji se jednalo o falšování faktur, vystavování fiktivních faktur, krácení daně při nelegálním dovozu tabáku a při výrobě cigaret, pančování ropných produktů, lihovin a jejich následný prodej aniž by byla odvedena spotřební daň.

Škody při porušování právních předpisů v ekonomice v oblasti krácení daní dosáhly 4 510 534 tis. Kč. Škoda způsobená neodvedením daně, pojistného a příspěvku na sociální zabezpečení a nemocenského pojištění byla ve výši 203 378 tis. Kč.

Co se týče zajištěných majetkových hodnot Policíí České republiky pachatelům trestné činnosti, stagnovala problematika s drobnými výkyvy na zajištěném objemu v hodnotě přesahující drobně jednu miliardu Kč a roky 2009 (zajištěno 1 312,0 milionů Kč) a 2010 (zajištěno 1 283,0 milionů Kč) se ve výsledcích příliš neliší a tyto dva roky dobře ilustrují stav, ve kterém se problematika nacházela před přijetím systémových opatření. Jednoznačně lze konstatovat, že se podařilo zajistit malé množství majetku, neboť finanční šetření bylo prováděno v minimální míře. Dále se stále nedaří naplňovat jeden ze strategických cílů, kterým je posílení restitutivní funkce policie v trestním řízení ve směru k poškozenému. Využívání zajištění majetku pro účely náhrady škody poškozenému lze označit jako mizivé. Je nutné posílit kontrolní činnost služebních funkcionářů v případech, kdy v průběhu přípravného řízení není možné uspokojit nároky poškozeného navrácením určité věci nebo jiným způsobem upraveným právními předpisy, a dbát na to, aby např. policie důsledně využívala možnosti dát podnět státnímu zástupci k zajištění majetku obviněného.

Náklad, který vzniká v oblasti porušování daňových právních předpisů, představují daňové nedoplatky. Daňové nedoplatky vznikají jako rozdíl mezi daní, která měla být zaplacená a skutečně odvedenou částkou na daň. Nedoplatkem je také penále, pokuty, úrok nebo náklady řízení. Orgány zabývající se správou daňových nedoplatků jsou územní finanční orgány, Česká správa sociálního zabezpečení a celní orgány. Celkové daňové nedoplatky dosáhly v červnu roku 2010 výše 173,8 mld. Kč. Oproti předchozímu roku to představuje nárůst o 1,9 mld. Kč.

Všeobecná zdravotní pojišťovna uvádí, že z povinných plateb pojistného se podaří vybrat 96-97%, což je standardní úroveň v celé Evropské unii. V roce 2011 se podařilo vybrat u plátců typu zaměstnavatele dokonce 99,28% plateb zdravotního pojištění.

Největší vliv na hospodářskou kriminalitu má výše daňového zatížení. Při vysokém daňovém břemeni se lidé mnohem častěji zapojují nebo přesouvají do šedé ekonomiky nebo páchají jinou hospodářskou trestnou činností. V souvislosti s vyšší daňového zatížení občanů je potřeba podívat se na tuto problematiku rovněž z příjmové stránky státního rozpočtu, kdy se pod tíží vysokého daňového břemene přesouvají lidé do oblasti šedé ekonomiky a dochází ke snížení příjmů do státního rozpočtu. Nenaplněný státní rozpočet pak následně souvisí s omezením poskytování veřejných statků, např. snížení příspěvků na sociální zabezpečení.

Možností jak řešit hospodářskou kriminalitu existuje celá řada. Nejzákladnější způsoby vycházejí z primárních příčin vzniku hospodářské kriminality, kterými jsou úspory, nedostatek pocitu viny, snadnost zapojení se do páchaní trestné činnosti a nízká možnost odhalení. Další možností jak řešit hospodářskou kriminalitu je snížení státní regulace a její zkvalitnění, zvyšování trestů, optimalizace daňové zátěže, zvýšení zajištění majetkových hodnot pro účely uspokojení nároku poškozeného a odpovídající sociální zabezpečení. Rovněž by měly být častěji prováděny kontroly státní orgánů, zdali jsou dodržovány právní předpisy.

Podporou boje proti hospodářské kriminalitě se zabývá řada mezinárodních i národních organizací. V České republice se potírání hospodářské kriminality věnuje Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování (ÚOKFK SKPV), který má za úkol odhalování korupce a finanční kriminality, včetně kriminality daňové a trestných činů spáchaných v souvislosti s legalizací výnosů z trestné činnosti.

6. Závěr

Dopady porušování právních předpisů v ekonomice na příjmy státního rozpočtu, sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění jsou značné a je nutno se v blízké budoucnosti věnovat jejich eliminaci.

Za rok 2010 bylo zaznamenáno 28 371 případů hospodářské trestné činnosti a škody jí způsobené se vyšplhaly na 14,153 mld. Kč. V největší míře byly zastoupeny trestné činy krácení daně, poplatku a podobné povinné platby (škoda ve výši 4 510 534 tis. Kč); neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (škoda ve výši 203 378 tis. Kč) a zkreslování údajů o stavu hospodaření. Konkrétně se jednalo o falšování faktur, vystavování fiktivních faktur, krácení daně při nelegálním dovozu tabáku a při výrobě cigaret, pančování ropných produktů, lihovin a jejich následný prodej aniž by byla odvedena spotřební daň.

Z geografického pohledu byla v roce 2010 páchaná hospodářská trestná činnost nejvíce na území hlavního města Prahy, dále v Jihomoravském a Moravskoslezském kraji. Nejméně případů hospodářské trestné činnosti bylo zaznamenáno na Vysočině a Karlovarském kraji.

Existuje široká škála možností jak bojovat s hospodářskou kriminalitou. Mezi primární způsoby řešení patří potlačení příčin vzniku, kterými jsou nejčastěji úspory, nedostatek pocitu viny, snadnost zapojení se do páchaní trestné činnosti a nízká možnost odhalení. Další možnost jak řešit hospodářskou kriminalitu představuje snížení státní regulace a její zkvalitnění, zvyšování trestů, optimalizace daňové zátěže a odpovídající sociální zabezpečení. Rovněž by měly být častěji prováděny kontroly státní orgánů, zdali jsou dodržovány právní předpisy. Nemalou roli při řešení a zejména prevenci hospodářské kriminality hraje institut zajištění majetkové hodnoty u pachatele trestné činnosti, zejména té hospodářské. Legalizace výnosů z trestné činnosti je stále velmi závažným problémem celosvětového významu, který má destabilizující vliv na legální ekonomiku. Stále hojněji využívaným nástrojem v legalizaci výnosu z trestné činnosti je nepochybně využívání elektronických transferů. Nárůst objemu legálních prostředků převáděných elektronickou cestou je přímo „požehnáním“ pro ty, kteří potřebují umístit a přesunout své nelegální zisky, neboť čím větší jsou legální transferované objemy, tím snáze se mezi nimi „ztratí“ ty legalizované, resp. obtížněji se odhalují, vyhledávají a identifikují. Jednoznačně lze

konstatovat, že se podařilo zajistit malé množství majetku získaného páčáním trestné činnosti, neboť finanční šetření bylo prováděno v minimální míře. Jedním z důvodů malé výslednosti v rámci zajišťování výnosů z trestné činnosti byla i skutečnost, že specialistů na provádění finančního šetření v rámci Policie České republiky bylo málo a taktéž kontrola a manažerská odpovědnost byla na nízké úrovni.

V České republice se na boj proti hospodářské kriminalitě zaměřuje Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování (ÚOKFK SKPV), který má za cíl odhalovat korupci a finanční kriminalitu.

Na mezinárodním poli se potírání hospodářské kriminality věnuje Evropský úřad pro potírání podvodných jednání (OLAF), Jednotka Evropské unie pro justiční spolupráci (EUROJUST) a Evropský policejní úřad (EUROPOL).

Cíl práce, kterým bylo zjistit ekonomické dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjem státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení a navrhnout opatření k eliminaci tohoto negativního jevu se touto prací podařilo splnit.

7. Seznam použitých zdrojů

Tištěné dokumenty

BALOUN, Vladimír. *Finanční kriminalita v České republice*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Vydavatelství Kufr, 2004, 183 s. ISBN 80-7338-029-3.

ČASTORÁL, Zdeněk, Jaroslav FENYK, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Ekonomická kriminalita a management: multimediální učební text*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2011, 352 s. Multimediální učební text, č. 37. ISBN 978-807-4520-051.

DRAŠTÍK, A., HASCH, K., KUČERA, P., RIZMAN, S.: *Přehled judikatury-Trestné činy hospodářské*. Praha: ASPI, a. s., 2005. ISBN 80-7357-141-2.

DVORŠČÍK, Marian. *Závěrečná zpráva k problematice výnosů a praní peněz*. Praha, 2012, Policie České republiky, ÚOKFK SKPV, Č.j:OKFK-234-1/ČJ-2012-200202

FRYŠTÁK, Marek, Pavel HÁJEK a Stanislav NEČAS. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2007, 205 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-808-7071-182.

CHMELÍK, Jan, Pavel HÁJEK a Stanislav NEČAS. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 167 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9813-X.

KUCHTA, Josef, Jaroslav FENYK, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Hospodářská trestná činnost: multimediální učební text*. 1. vyd. Brno: Masarykova universita, 2007, 111 s. Multimediální učební text, č. 37. ISBN 978-802-1042-568.

PROUZA, Daniel. *Daňová kriminalita*. Stráž pod Ralskem : Justiční akademie, 2005, 260 s. ISBN 80-239-6622-7.

ŠÁMAL, P. a kol. *Podnikání a ekonomická kriminalita v České republice*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck., 2001. 801 s. ISBN 80-7179-493-7, s. 462.

VANTUCH, Pavel, Pavel HÁJEK a Stanislav NEČAS. *Hospodářská trestná činnost*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2010, 287 s. Vysokoškolské učebnice Aleš Čeněk). ISBN 978-808-7001-196.

Elektronické dokumenty

ANALÝZA TRENDŮ KRIMINALITY V ROCE 2010 [online]. 2011 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://lpxp.sweb.cz/392.pdf>.

ČEŠI SKRÝVAJÍ V ŠEDÉ EKONOMICE PŘES PŮL BILIONU. Zpravy.e15.cz [online]. 29. 7. 2011 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/ekonomika/cesi-skrývaji-v-sede-ekonomice-pres-pul-bilionu-685935>.

EFEKTIVNÍ VÝBĚR A VYMÁHÁNÍ POJISTNÉHO. Vzp.cz [online]. 27. 11. 2011 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://www.vzp.cz/platci/aktuality/efektivni-vyber-a-vymahani-pojistneho?segment=stat>.

EVROPSKÁ JEDNOTKA PRO JUSTIČNÍ SPOLUPRÁCI (*EUROJUST*). Europa.eu [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://europa.eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/pol_agencies/eurojust/index_cs.htm.

EVROPSKÝ POLICEJNÍ ÚŘAD (*EUROPOL*). Europa.eu [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://europa.eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/pol_agencies/europol/index_cs.htm.

HLAVNÍ BODY FISCHEROVA "VÝCHODISKA Z KRIZE". Byznys.ihned.cz [online]. 15. 1. 2010 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-39938810-hlavni-body-fischerova-vychodiska-z-krize>.

NOVINKY.cz. *PŘEHLED: Jaké změny přinese daňová reforma* [online]. 27. 12. 2011 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/254568-prehled-jake-zmeny-prinese-danova-reforma.html>.

OBCHODNÍ ZÁKONÍK (Zákon č. 513/1991 Sb.). Business.center.cz [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/>.

ODBOR HOSPODÁŘSKÉ KRIMINALITY. Policie.cz [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/odbor-hospodarske-kriminality-adresa-pro-pisemny-styk.aspx>.

OLAF - *Evropský úřad pro boj proti podvodům*. Mfcr.cz [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vf_olaf.html.

MFCR.CZ *Přehled vývoje nedoplatků daňových příjmů veřejných rozpočtů*. [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: www.mfcr.cz.

SCHNEIDER, Friedrich. *Economy in The shadow Europe*. Visaeurope.com [online]. 2002 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://www.visaeurope.com/en/site_services/search.aspx?terms=Schneider.

TRESTNÍ ŘÁD (Zákon č. 141/1961 Sb.) Business.center.cz [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_rad/.

TRESTNÍ ZÁKONÍK (Zákon č. 40/2009 Sb.). Business.center.cz [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>.

ÚTVAR ODHALOVÁNÍ KORUPCE A FINANČNÍ KRIMINALITY SKPV. Mvcr.cz [online]. 2008 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/policie/prezentace/uokfk.html>.

ZA KOHO PLATÍ POJISTNÉ STÁT. Vzp.cz [online]. 27. 11. 2011 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://www.vzp.cz/platci/povinnosti-platcu-pojistneho/stat>.

ZÁKONÍK PRÁCE (Zákon č. 262/2006 Sb.). Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/>. [online]. 1.1.2012 [cit. 2012-03-20]

ZÁKON O BANKÁCH (Zákon č. 21/1992 Sb.). Business.center.cz [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/>.

ZÁKON O ČESKÉ NÁRODNÍ BANCE (Zákon č. 6/1993 Sb.). Portal.gov.cz [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?kam=zakon&c=6/1993.

ZÁKON O POJISTNÉM NA SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ A PŘÍSPĚVKU NA STÁTNÍ POLITIKU ZAMĚSTNANOSTI (Zákon č. 589/1992 Sb.) Business.center.cz [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/socialni-zabezpeceni-pojistne/zneni.aspx>.

ZÁKON O POJISTNÉM NA VŠEOBECNÉ ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ (Zákon č. 592/1992 Sb.). Business.center.cz [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/vzp-pojistne/>.

ZÁKON O ZAMĚSTANOSTI (Zákon č. 435/2004 Sb.). Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zamestnanost/>. [online]. 1. 1. 2012 [cit. 2012-03-20].

8. Přílohy

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Vývoj kriminality od roku 1989 do roku 2010 v České republice	48
Tabulka č. 2: Vývoj hospodářské kriminality od roku 1989 do roku 2010 v České republice v % na celkové trestné činnosti	50
Tabulka č. 3: Pachatelé hospodářské kriminality podle věkové skupiny za rok 2010	51
Tabulka č. 4: Počet stíhaných a obžalovaných osob z hospodářské trestné činnosti v letech 2005 – 2010 v ČR podle jednotlivých ustanovení zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, resp. zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon	52
Tabulka č. 5: Příjmy státního rozpočtu v % za rok 2010	58
Tabulka č. 6: Zjištěná škoda porušování právních předpisů u vybraných trestných činů v tis. Kč za rok 2010	59
Tabulka č. 7: Porovnání celkové způsobené škody trestnou činností a zajištěných majetkových hodnot Policií ČR za jednotlivá období 2004 až 2010 v milionech Kč	60
Tabulka č. 8: Přehled nedoplatků daňových příjmů v letech 2008-2010 v mld. Kč	63
Tabulka č. 9: Přehled nedoplatků na dani podle jednotlivých finančních ředitelství	64
Tabulka č. 10: Stav nedoplatků na pojistném v roce 2009 a v roce 2010 v tis. Kč	65
Tabulka č. 11: Nedoplatky na pojistném a příslušenství v roce 2009 v roce 2010 v tis. Kč v závislosti na typu plátce	65
Tabulka č. 12: Nedoplatky na pojistném a příslušenství v roce 2009 v roce 2010 v tis. Kč v závislosti na typu plátce	66

Seznam grafů

Graf č. 1: Struktura celkové kriminality v roce 2010	49
Graf č. 2: Vývoj hospodářské kriminality od roku 1989 do roku 2010 v České republice v % na celkové trestné činnosti	50
Graf č. 3: Porovnání zajištěných majetkových hodnot za období od roku 2004 do roku 2010 - hodnoty uvedeny v milionech Kč	60
Graf č. 4: Podíl šedé ekonomiky na HDP státu v %	68